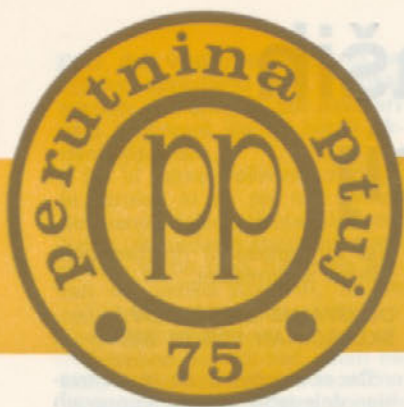

ptujski

GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA
IN KOOPERANTOV
MESOKOMBINATA PERUTNINA PTUJ
LETO V. ŠT. 1—2 FEBRUAR 1981

perutninar

3. kongres samoupravljalcev Jugoslavije

V zadnjem času se v vseh sredstvih javnega obveščanja veliko govori in piše o pripravah na III. kongres samoupravljalcev Jugoslavije.

Ker moramo tudi delavci Mesokombinata Perutnina Ptuj v pripravah na ta kongres prispevati svoj delež, je prav, da se o kongresu že vnaprej na kratko seznanim.

Prav gotovo nam je ostala v trajnem spominu novoletna poslanica tovariša Tita, ki jo je naslovil na vse državljane v začetku leta 1980.

Takrat je dal med drugim tudi pobudo za sklic III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije, ki bi moral biti že v lanskem letu.

Ker so se priprave za kongres zavlekle, je prišlo končno do sklepa, da bo III. kongres samoupravljalcev Jugoslavije 16., 17. in 18. junija letos v Beogradu.

V dosedanjih pripravah na ta kongres je bilo storjeno zlasti naslednje:

Na nivoju federacije je bil imenovan odbor za sklic in pripravo III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije, ki šteje 104 člane. Odboru predseduje Mika Špiljak, član predsedstva Zveze sindikatov Jugoslavije, ki bo imel na kongresu tudi glavni referat z naslovom — »Združeno delo v boju za socialistično samoupravljanje in družbenoekonomski razvoj«.

Referate bodo imeli še Dušan Bogdanov, dr. Tihomir Vlaškalič in Stane Dolanc. Slednji bo govoril o temi »Združeni delavci v delegatskem sistemu.«

Predsednik delovne skupine za pripravo resolucije kongresa pa je Kiro Gligorov.

Koordinacijske odbore za pripravo III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije so imenovali tudi že v vsaki republiki in pokrajini.

Tako je bil tudi v SR Sloveniji imenovan koordinacijski odbor, ki šteje 36 članov. Predseduje mu Vinko Hafner, predsednik Zveze sindikatov Slovenije. V tem odboru so med drugimi še France Popit, predsednik CK ZKS, Mitja Ribičič, predsednik RK SZDL, Andrej Verbič, predsednik GZ Slovenije, Janez Vipotnik, predsednik RO ZZB NOV Slovenije ter še cela vrsta javnih in najodgovornejših funkcionarjev iz SRS.

V zadnjih dneh so tudi po vsej Sloveniji v vseh občinah, ponekod tudi v regijah, imenovali občinske koordinacijske odbore za pripravo III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije.

V Ptujju je bil tak odbor imenovan 11. 1. Šteje 9 članov. Za predsednika tega odbora je bil imenovan Janko Mlakar, predsednik občinskega sveta Zveze sindikatov Ptuj, med člani pa je tudi Tone Čeh iz Perutnine.

Sklenjeno je bilo, da se bo III. kongresa samoupravljalcev Jugoslavije udeležilo 1800 delegatov in gostov. Iz Slovenije bo na kongresu prisostvovalo 212 delegatov, od katerih bodo tudi 4 iz Ptujja.

Delegat za kongres bomo volili delavci posredno. Natančnejša navodila o poteku volitev nam bo posredoval občinski koordinacijski odbor.

Do sedaj je med evidentiranimi kandidati za delegate iz Ptujja tudi naša sodelavka Tilčka Lovrenčič iz TOZD Mesna industrija.

ZAKAJ SPET KONGRES?

V boju za stabilizacijo se srečujemo ponekod z zastojem samoupravljanja. Ukrepi, ki jih sprejemamo, da bi omejili gospodarsko nestabilnost, zožujejo možnosti za razvoj samoupravnih odnosov ter pospešujejo poseganje administracije v naš samoupravni sistem.

III. kongres samoupravljalcev mora jasno odgovoriti, kakšne so tiste ovire, ki ovirajo nadaljnji razvoj samoupravnih socialističnih odnosov.

Dosedanje gradivo, ki je bilo objavljeno v dveh prilogah Delavske enotnosti ter v prilogi Komunista pod naslovom »Združeno delo v boju za socialistično samoupravljanje in družbenoeko-

nomski razvoj«, je precej zahtevno in obsežno. Zato smo se v Ptujju dogovorili, da bomo podrobneje predelali tematiko »Združeni delavci v delegatskem sistemu«. V vseh TOZD in drugih samoupravnih sredinah bomo morali oceniti, kako deluje naš delegatski sistem in kaj vse ga ovira pri njegovem delovanju. Na splošno namreč ugotavljamo, da naši delegati ne delujejo tako, kot je potrebno.

Republiški koordinacijski odbor je Perutnino Ptuj še posebej zadalžil, da sodeluje v dveh tematskih razpravah za poročila kongresu, in sicer v razpravah o stanju in problemih samoupravnega sporazumevanja v svobodni menjavi dela med delavci delovnih skupnosti in delavci TOZD v delovnih in drugih organizacijah združenega dela ter v razpravi o uresničevanju 67. in 68. člena Zakona o deviznem poslovanju in kreditnih odnosih s tujino s posebnim poudarkom na problemih pri uveljavljanju, pridobivanju, razporejanju ter združevanju deviz OZD in njihovem vplivu na zagotavljanje povečanega izvoza.

Če bomo vse te naloge v pripravah na III. kongres samoupravljalcev Jugoslavije dobro opravili, bo to naš najboljši prispevek h kongresu.

Drago ČATER

P04729/82

Razprave sindikata o zaključnem računu

Zaradi obširnosti in važnosti materialov, ki so bili obravnavani na tej seji, so bili prisotni tudi direktorji TOZD, predstavniki DPO in strokovnih služb, da bi se bolje osvetlili podatki iz poročil, ki se bodo obravnavala v tem mesecu na letnih članskih sestankih in zborih delovnih ljudi.

Gre za obravnavo poslovnih poročil za leto 1980, ki je v poslovanje prineslo veliko sprememb od katerih je pogojena uspešnost poslovanja.

Ugotavljalo se je, da so na poslovanje zlasti vplivali zunanji faktorji kot so močni porasti cen surovinam, manj končnim izdelkom, visoki stroški poslovanja, torej vse, na kar delovni človek v DO ni mogel vplivati. Ob tem je potrebno upoštevati, da je nekaj vzrokov bilo tudi v samem poslovanju znotraj DO, ki jih bo potrebno še posebej analizirati in v bodoče stremeti za tem, da se jih odpravi.

Veliko poudarka je bilo na pravihniku o nagrajevanju po delu, katerega bo v prihodnje potrebno še dodelati. Doslej se je namreč upoštevalo za obračun osebnih dohodkov le količinske faktorje, vendar ne bi smeli izostati tudi dosežena kvaliteta in prihranki pri poslovanju. Nato oboje so delavci direktno vezani in bi se moralo vključevati v obračun.

Ker so TOZD perutninskega sektorja med seboj v močni odvisnosti, bi kazalo zanje opravljati obračune enotno saj se izpad oz. motnja proizvodnega ciklusa v eni izmed TOZD, odraža tudi v drugi.

Veliko pripomb je zadevalo nedelavnost delegacij SIS. Te se zelo redko ali pa sploh ne sestajajo se ne udeležujejo skupščinskih sej SIS in tako delovni ljudje niso obveščeni kam gredo oz. v kakšne namene porabljajo odvedena sredstva.

Tako na porabo zaradi neodgovornosti izvoljenih delegatov ni možno vplivati, kar nikakor ni gospodarno. Na letnih članskih sestankih bo temu problemu potrebno posvetiti veliko pozornosti.

V posameznih TOZD analizirati večje izostanke z dela na račun bolezni in izrabo delovnega časa sploh. Tudi kadrovske spremembe med letom so v nekaterih TOZD bile večje kot je to normalno, zato bo tam treba problem odhajanja delavcev iz DO bolje analizirati.

Še posebej naj tečejo v TOZD razprave o dosežkih pri stabilizacijskih ukrepih, saj je to bilo eno od glavnih vodil pri poslovanju v letu 1980.

Dosežki planskih normativov gospodarnosti naj bi bili v razpravah prav tako ena od važnih tem, saj so po posameznih TOZD ti zelo različni. Ponekod so planski normativi preseženi ali vsaj doseženi, v nekaterih TOZD pa niso doseženi niti planski niti oni iz leta 1979. Prav v takšnih TOZD, kjer je nedoseganje izrazitejše, bo potrebno analizirati vzroke za to, in če so ti vsaj delno v delovnih sredinah bo potrebno ukrepati za odpravo le-teh.

Za celotno DO pa so podatki dokaj ugodni kljub težavam, ki so predvsem pri uvozu surovin. V primerjavi z letom 1979 sta porastli tako proizvodnja kot produktivnost. Podano je bilo mnenje, da bi morda kazalci bili nekoliko boljši, če bi se proizvodni problemi ki se občasno pojavljajo v posameznih TOZD, reševali hitreje kot so se. Če ni zaradi njih katera izmed TOZD dosegla plana se je to odrazilo tudi v drugih s proizvodnjo nanjo vezanih TOZD.

Ugodnejši kot kazalci za leto 1980 so kazalci uspešnosti poslovanja za minulo srednjeročno obdobje 1976 — 1980. Proizvodnja v celotni DO je namreč porastla za 90 % v primerjavi s predhodnim obdobjem, kar je velik dosežek.

Prav tako je bilo veliko narejeno na investicijskem področju, pri izgradnji in opremljenosti proizvodnih objektov v posameznih TOZD. Zgrajen je bil poslovnih center, poskrbljeno pa je bilo tudi za širitev počitniških kapacitet in sredstev skupne porabe.

V zvezi s komercialnim poslovanjem so bili prikazani podatki o uspehih izvoza, problemi uvoza ter nabave in prodaje. Predvsem so bile vse leto prisotne težave z uvozom surovin zaradi znanih razmer, ki vladajo v zunanji trgovini. Povsod se je težilo k znižanju negativne izvozne — uvozne bilance. Izvozni kazalci so dokaj ugodnejši, pa tudi prodaja perutninskega mesa znotraj države je bila uspešna.

Vsi pozitivni in negativni kazalci, navedeni v poročilih se v končni fazi odražajo v doseženem finančnem uspehu poslovanja. Za leto 1980 so ti uspehi nekoliko slabši kot v predhodnem letu, predvsem zaradi že omenjenih zunanjih faktorjev in delno tudi notranjih, nastalih v delovnih sredinah. Na prisotne se je apeliralo, da naj bodo razprave na letnih članskih sestankih po predloženih poročilih temeljite, vsestranske. Pri tolmačenju podatkov pa bi naj sodelovalo čim več strokovnih delavcev.

Marica Pešec

Delo naših delegacij

Čeprav bo leto 1981 potekalo v znamenju gospodarske stabilizacije in praznovanja 40-letnice vstaje jugoslovanskih narodov in narodnosti, se bo vzporedno s tem bila nadaljnja bitka za doslednejše uveljavljanje delegatskega sistema v naši družbi naploh.

Nadaljnji razvoj socialističnega samoupravljanja in stabilizacije gospodarstva temelji na neposrednem odločanju delavcev o pogojih in rezultatih njihovega dela. Vse to pa je tesno povezano z uveljavljanjem in delovanjem delegatskega sistema, delegacij in delegatov v vseh skupščinah — od krajevnih skupnosti oz. TOZD, občine in republike do skupščine SFRJ.

Za celotni delegatski sistem velja splošna ocena, da še zdaleč ne deluje tako, kot bi bilo potrebno. Tudi ni bilo realno pričakovati, da bo čez noč deloval tako, kot smo si zamislili in tudi zapisali v dokumentih.

V naslednjem setavku želim podati oceno in prikazati, kako so se doslej uveljavili delegatski odnosi v Mesokombinatu Perutni-na Ptuj. Delovanje delegatov v DS se dobro uveljavlja.

Naši delavci že kar dobro obvladujejo in opravljajo delegatske funkcije v delavskih svetih temeljnih organizacij in v DO. Zaželjeno bi bilo, da bi delegati v organih samoupravljanja bolj ustvarjalno delovali, več posegali v razprave ter dajali več pobud, kot je to bilo doslej. Vsekakor bi moral tudi v delu samoupravnih organov priti bolj do izraza lep slovenski pregovor, ki pravi: »Več ljudi več več!« Z drugo besedo — v delu samoupravnih organov se mora vse bolj uveljavljati duh kolektivnega dela. Ta cilj pa bomo dosegli toliko prej, kolikor bodo posamezni delegati bolj ustvarjalno delovali ter dosledneje uresničevali svoje delegatske naloge.

Delegati pa bodo morali pred se jami DS dobivati tudi potrebne obrazložitve k predvidenim dnevnim redom. Na ta način jim bo omogočeno, da se bodo predhodno povezali s svojo delegatsko bazo ter si zagotovili mnenja oz. stališča, katera bodo zastopali v razpravah na sejah samoupravnih organov. Žal pa se še dogaja v marsikateri temeljni organizaciji, da so seje samoupravnih organov sklicane »na hitro«, brez objavljenih obrazložitve, včasih pa celo tudi brez objavljenih dnevnih redov. Če je še kje in kdaj tako, potem se res ne smemo čuditi, da so delegati med razpravo na sejah tihi, da ne razpravljajo o vprašanih, ki so na dnevnem redu, ter tako običajno samo formalno potrjujejo oziroma sprejemajo vnaprej pripravljene sklepe. Pri tem je umestno tudi reči, da je sleherni delegat osebno odgovoren, da se samoupravljanje odvija v skladu s pred-

lisi ter splošnimi družbenopolitičnimi smernicami.

DELOVANJE DELEGATOV V SKUPŠČINAH PDS IN SIS

Če ocenjujemo, da je delovanje delegatov v samoupravnih organih v poprečju kar dobro, ne moremo trditi, da to velja tudi za druge delegacije, kot so delegacije za zbor združenega dela, zlasti pa še za delegacije za skupščine SIS družbenih dejavnosti in končno za skupščine SIS materialne proizvodnje.

Na več sestankih in ob raznih prilikah je bilo poudarjeno, da naše delegacije za zbor združenega dela odlično delujejo, se redno pred skupščinami sestajajo ter na teh tudi aktivno sodelujejo v razpravah ter oblikujejo in dajejo predloge za skupščinske sklepe. Takšno spodbudno oceno smo tudi večkrat slišali s strani strokovnih služb SO Ptuj.

Prav gotovo smo veseli in ponosni na takšne laskave izjave in ocene. Kljub temu pa se globoko zavedamo, da bo potrebno v našem delu delegacij še marsikaj izpopolniti in dodelati, da si bomo tako pohvalo v resnici tudi zaslužili.

Naše delegacije za skupščine SIS družbenih dejavnosti prav gotovo delujejo eno več, druge manj uspešno in je le malo častnih izjem, pri katerih delo poteka tako, kot smo si ga zastavili.

Od skupnega števila 198 delegatov, kolikor jih je bilo izvoljenih v delegacije SIS družbenih dejavnosti, jih dobro deluje le kakih 15 %, ostali pa so več ali manj neaktivni.

Večkrat se sprašujemo, od kod takšna zadržanost naših delegatov? Vzrokov za takšno stanje je prav gotovo največ izven naše delovne organizacije, mnogo krivde za takšno stanje pa je tudi v nas samih.

Ko smo na volitvah pomladi 1978 volili delegate za zbor združenega dela in v skupščine SIS družbenih dejavnosti, smo le te izvolili iz vrst tistih delavcev, ki jih leto pred tem niso izvolili v organe samoupravljanja in v vodstva DPO. Med preostalimi smo najbolj primerne še izvolili za delegate v zbor združenega dela skupščine občine Ptuj. Tako nam je končno »zmanjkalo« ljudi za skupščine SIS. Zato smo za te skupščine izvolili tudi delavce, ki niso izpolnjevali vseh pogojev za delo v teh delegacijah.

TEŽAVE DELEGACIJ V NEKATERIH TOZD

Ravnanje v posameznih temeljnih organizacijah ni bilo vedno v prid uspešnemu delu delegatskega sistema, ko nismo našli načina, možnosti in pogojev, da bi se naši delegati lahko sestajali ter udeleževali sestankov in delegatskih skupščin. In končno nismo tistim, ki pridno delujejo v delegatskem sistemu in sploh v delu

DPO, dali vsaj malo priznanja za njihovo opravljeno delo. V posameznih primerih so bili nekateri celo kritizirani, če so hoteli aktivno delovati.

Še bi lahko naštevali razloge in vzroke, ki so pri nas ovirali delovanje delegatskega sistema. Vemo, da sedanje stanje ni ravno dobro. Vemo tudi, da bomo morali vsi veliko postoriti, da bo naš delegatski sistem zaživel v vsej svoji celovitosti.

Potrebno bo tudi več delati na tem, da bo naš delavec resnično in neposredno odločal o pogojih svojega dela in življenja. Te svoje interese pa bo uresničeval v delegatskem skupščinskem sistemu, ki mora postati, kot je zapisal tovariš Kardelj: »hrbtenica našega samoupravnega življenja in sistema državne oblasti«!

DELO DELEGATOV TUDI V PROSTEM ČASU

Končno je tudi še to potrebno povedati. V vseh naših TOZD je 99 delegacij, ki jih sestavlja skupaj 254 delegatov, od katerih je na primer v TOZD Tovarna krmil vseh njihovih 11 delegatov v vseh 10 delegacijah za SIS družbenih dejavnosti, v ostalih TOZD razen v Mesni industriji pa vsak delegat deluje v 5 delegacijah SIS. Če bi se vse navedene delegacije in delegati sestajali samo med rednim delovnim časom, bi za sestankovanje porabili veliko delovnega časa, ki bi ga za proizvodno delo ostalo le še malo. Zato je potrebno delegate opozoriti in pripraviti na to, da bodo morali tudi del prostega časa porabiti za delo v delegacijah. Res je, da zelo radi proklamiramo, da je delo v delegatskem sistemu tudi del delovnega procesa, kjer se odloča o sredstvih, ki jih združujemo delavci za naše skupne družbene potrebe, vendar bo potrebno najti uspešno delujoče, čeprav je vse njihovo delovanje skoncentrirano v glavnem na popoldanski oziroma večerni čas.

Delegati pa bi za svoje delo morali biti pripravljeni žrtvovati tudi kakšno uro po končanem delovnem času za delo v delegacijah.

DELEGATOM VNAPREJ V PREMISLEK

V začetku marca prihodnjega leta bomo spet na novo volili delegacije in delegate za zbor združenega dela in skupščine SIS družbenih dejavnosti, istočasno pa tudi delegate v krajevnih skupnostih. S pripravi na te volitve moramo pričeti s polno paro že v letošnjem letu. Z evidentiranjem možnih kandidatov pa je potrebno pričeti takoj.

V začetku leta 1982 bomo morali opraviti tudi volitve v nove samoupravne organe ter v vodstva družbenopolitičnih organizacij.

Prav bi bilo, da bi se priprav za vse te volitve lotili z vso odgovornostjo. Ob sodelovanju vseh skupaj bo delo prav gotovo lažje in plodnejše.

Drago Čater

Sodelavkam in kooperantkam ob dnevu žena iskrene čestitke

Na dopust brez slabe volje

Čas letnih dopustov se hitro bliža, z njim pa tudi težave, katere nastopijo v času letnih dopustov v delovnem procesu. Vsa leta nazaj pa ni manjkalo težav tudi z usklajevanjem možnosti letovanja v naših počitniških hišicah in prikolica. Kot povsod je tudi v naši delovni organizaciji več želja in potreb kot možnosti. K težavam pa prispevamo še sami s tem, ker želimo letovati vsi v juliju in avgustu, kar je vsekakor nemogoče, zato je nujno, da sezono razširimo vsaj na štiri mesece. Verjetno bi kazalo razmisliti še o organiziranem dopustu v zimskem času, predvsem za tiste, ki smučajo. V zimskem času bi ne bilo težav s prostori, saj so planinski domovi le malo izkoriščeni. Tudi v zakup bi jih bilo možno dobiti.

NE ZAMUDITE S PRIJAVO

Da bi lahko uskladili potrebe in želje z možnostmi in v največji možni meri odpravili težave in s tem negodovanja, so bile te dni posredovane v vse TOZD prijavnice za letovanje. Interesenti za letovanje v naših počitniških objektih takoj dvignite prijavnice

v tajništvo vaše TOZD ter izpolnjeno prijavnico vrnite tajništvu TOZD ali referentki za socialno delo in izobraževanje v DSSS.

Tudi svoje predloge lahko posredujete, ki pa bodo upoštevani le v okviru možnosti in seveda, če se bo za neki kraj ali način letovanja zanimalo večje število naših delavcev.

Opozarjamo na resnost in upoštevane roke, saj bodo tisti delavci, ki bodo zamudili rok imeli le malo možnosti izbirati kraj in čas letovanja. Zadnji možni rok za prijavo je 28. februar in ne kot je označeno na prijavnici. Poleg kraja letovanja, ki ga želite pa vpišite tudi željeni datum letovanja.

DOPUST OB SOBOTAH

Z začetkom letnih dopustov pa nastopijo tudi dileme ali je pravilno, da se proste sobote štejejo v dopust ali ne. Normalno je, da se prosta sobota šteje v dopust, saj so sobote delovni dnevi in smo se le medsebojno dogovorili, da bomo delali dnevno še naprej 8 ur s tem, da bomo imeli (praviloma) 3 sobote v mesecu proste.

Znano je, da razen izjem traja dopust od najmanj 18 dni do največ 30 dni. Pri tem pa nekateri delavci želijo vštevanje »prostih« sobot v dopust tolmačiti kot nepravilno s preprostim računom takole: delavcu pripada 18 dni dopusta in $18 \text{ dni} \times 7 \text{ ur} = 126 \text{ ur}$, če 126 ur delimo z 8, kar je delovni dan dobimo, da znesse le 15,75 zaokroženo 16 dni. Po takem računu bi torej bil delavec prikrajšan za dva dni dopusta, kar pa ne drži. Osebnega dohodka namreč ne dobivamo za število delovnih dni, marveč za število opravljenih ur. Če vzamemo za primer marec 1981 se pokaže sledeče. Delavec, ki ima pravico do koriščenja 26 dni dopusta, dopust nastopi v ponedeljek 2. marca in mu poteče v torek 31. marca ter dobi plačanih 182 ur. Če njegov obračun primerjamo z delavcem, ki bo ves mesec delal, vidimo, da je opravil 184 delovnih ur. Razlika torej znaša le dve uri. Ob tem pa moramo opozoriti še na dejstvo, da naši delavci v TOZD Perutninske farne in Commerce morajo delati tudi vse sobote, zato je še toliko bolj potrebno, da dopust obračunavamo tako kot doslej. Uredništvo

Kmalu nova kartonaža in tiskarna

Po dolгих pripravah se je pričela izgradnja kartonaže in povečanih zmogljivosti TOZD Ptuske tiskarne Ptuj. Priprave so trajale dolgo, saj je bilo potrebno rešiti številne tehnološke in finančne težave ter težave z odkupom zemljišča, izdelavo načrtov in pridobivanjem potrebnih soglasij za gradbeno dovoljenje. Ta dolgotrajni postopek je bil proti koncu lanskega leta zaključen, sledilo je zbiranje ponudb za gradnjo in izbira najboljšega ponudnika. Kot najboljši ponudnik je bil izbran Gradisov TOZD Gradnje iz Ptuja. Takoj po podpisu pogodbe so sredi dokaj hude zime Gradisovi delavci pričeli z zemeljskimi deli. Sedaj so zemeljska dela končana, betonirajo temelje, približuje se čas, ko bodo pričeli z montažo nosilnih stebrov in ostalih montažnih elementov, iz katerih je napravljena proizvodna hala.

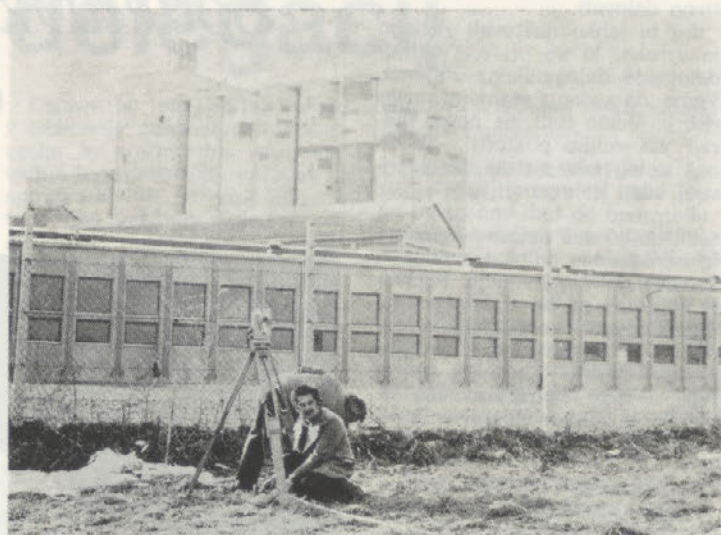
V tej hali bodo proizvodni prostori za proizvodnjo kartonske embalaže, skladišče surovin ter prostori za tiskarsko dejavnost. Poleg hale bo tudi manjša zgradba tako ime-

novani aneks, v katerem bodo pomožni prostori, kot so: sanitarije, garderobe, razdeljevalnica hrane, ter v nadstropju prostori za tehnično vodstvo in ostalo obratno evidenco. V hali bo 2.200 m² površine. Predračunska vrednost gradbenih del in opreme znaša približno pet milijard starih dinarjev.

Objekt naj bi bil končan v septembru letos. Hala bo po zunanem izgledu in velikosti enaka novim servisnim delavnicam.

Za kolektiv TOZD Ptuska tiskarna je dograditev novih poslovnih prostorov izjemno pomemben dogodek, ki ga vsi nestrpno pričakujejo. V novih prostorih bo možno organizirati proizvodnjo grafičnih storitev na veliko bolj ekonomičen način, ter tako z organizacijskimi ukrepi ustvariti nove možnosti za povečanje produktivnosti. V večjem delu novih prostorov bo organizirana proizvodnja kartonske embalaže za potrebe TOZD Mesna industrija in tudi za prodajo zunanjim kupcem.

Do septembra, ko bo investicija zaključena, nas čaka

Tovarna krmil in Transservis dobiva novo sosedo

(Foto: L. C.)

še vrsta težav, saj moramo za proizvodnjo embalaže nabaviti opremo iz uvoza, zagotoviti surovine za proizvodnjo ter usposobiti delavce za delo na novih strojih.

Težav nam torej po izgradnji novih prostorov ne bo manjkalo, vendar smo prepričani, da jih bomo obvladali ter da bomo z dobrim delom v novih prostorih ustvarili tak dohodek, da tudi vračanje

precej visokih kreditov ne bo spravilo Ptuske tiskarne v neugoden položaj.

Ob pričetku gradnje si želimo v Ptuski tiskarni, da bi gradnja potekala nemoteno, da bi bila pravočasno gotova brez podražitev in, da bi na ta način še letos pričeli z delom v novih prostorih in tako dosegli prve konkretne rezultate integracije med Perutnino in Ptuska tiskarno. CA

Pogoji za sofinanciranje gradnje hlevov pri kooperantih

Delavski svet delovne organizacije je na svoji seji dne 26. 12. 1980 sprejel sklep o pogojih sofinanciranja izgradnje hlevov za rejo piščancev pri kooperantih, ki veljajo za vse novo začete investicije od 1. 1. 1981 naprej.

Glede na velik porast cen vseh gradbenih materialov in opreme v minulem letu je bilo treba sprejeti nove pogoje za zagotovitev nadaljnje izgradnje hlevov.

Postopek od priglasiitve interesenta do odobritve kredita ter pogoji kreditiranja in odplačevanja so zajeti v sledečem sklepu:

1. Sredstva za sofinanciranje izgradnje hlevov za rejo piščancev pri kooperantih odobrava Kreditni odbor Posebne finančne službe delovne organizacije Perutnina Ptuj.

2. Predlog za odobritev kredita pripravi strokovna služba TOK Hajdina in posebna finančna služba.

Strokovna služba TOK je odgovorna, da izpolnjujejo kooperanti splošne pogoje za odobravanje sredstev za gradnjo hlevov, kot so lokacijski, tehnični, ekonomski in strokovni pogoji. Posebna finančna služba je odgovorna za formalnopravna vprašanja pri odobravanju sredstev

in sklepanju pogodbe ter za zavarovanje sredstev delovne organizacije.

3. Sredstva za gradnjo se lahko dodelijo tudi kmetom in drugim občanom, ki se odločijo, da bodo postali naši kooperanti za rejo piščancev ter izpolnjujejo vse pogoje iz druge točke tega sklepa. Izjemoma so kooperanti lahko tudi OZD, če s takim predlogom soglaša odbor za gospodarstvo naše DO.

Oddaljenost kooperanta od Ptuja praviloma ne sme biti večja od 100 km.

4. Sredstva se smejo odobravati praviloma le za nove hleve z zmogljivostjo najmanj 12.000 kom piščancev v enem turnusu.

5. Sofinanciranje adaptacije na novo je dovoljeno le za zmogljivosti najmanj 5.000 kom. piščancev v turnusu.

6. Višina sredstev za sofinanciranje zavisi od zmogljivosti (velikosti) hleva.

Za standardni hlev (64 x 12,8 metrov) s 720 m² rejne površine oziroma 819 m² gradbene površine sme kreditni odbor odobriti sredstva v višini 900.000 dinarjev.

Oprema se lahko financira v celoti iz odobrenih sredstev, os-

tanek se uporabi za nabavo gradbenega materiala iz posebne specifikacije materialov, potrebnih za gradnjo.

V primeru adaptacije kreditni odbor odobrava sredstva za gradbeni material največ v višini 50 % sredstev za novogradnjo ter za opremo v celoti.

Interkalarni obresti do 12 mesecev se pripišejo h kreditu.

7. Sofinanciranje gradnje novih hlevov pri kooperantih, ki že imajo rejo v adaptiranih hlevih, je dovoljeno le za povečano zmogljivost. V primeru, da kooperant obdrži rejo v starem hlevu še 5 let, je opravičen do sredstev za sofinanciranje za vso zmogljivost novogradnje.

Na predlog strokovne službe TOK se rok iz prejšnjega člena lahko skrajša, če bi hlev prej dotrajal.

8. Kreditni odbor odobrava sredstva za primere novogradnje za dobo 10 let za adaptacije pa za dobo 6 let, v obeh primerih z obrestmi oz. nadomestilom za koriščenje družbenih sredstev v višini 6 %. Kooperanti vračajo odobrena združena sredstva z nadomestilom v enakih anuitetah in sicer, ob vsakokratnem obračunu reje v 6 letnih turnusih, pri čemer pa je možno letno anuite-

to odplačati tudi v 5 turnusih z aneksom h kreditni pogodbi. Prvi obrok zapade z drugim turnusom reje oz. najpozneje 12 mesecev po sklenitvi pogodbe o odobrenih sredstvih.

V primeru, da gradnja traja dalj kot 12 mesecev, je kooperant dolžan obresti za preseženi čas vrniti v času, ki ga določi kreditni odbor, a najpozneje v 2 letih.

9. Za izterjavo sredstev pri kooperantih je odgovorna Posebna finančna služba. V upravičenih primerih (bolezni, elementarne nezgode) lahko kreditni odbor poaljša plačilo anuitet kooperantom za največ 3 obroke.

10. Kooperanti so dolžni hkrati s pogodbo o dodeljenih sredstvih oz. s pogodbo o skupnem financiranju podpisati tudi kooperacijsko pogodbo. Čas kooperacijskega sodelovanja je najmanj dvakrat daljši od časa odplačila kredita, ki je določen s kreditno pogodbo.

Kolikor kooperant ne izpolnjuje pogojev iz kooperacijske pogodbe, zlasti ko ne vhljevi ne vzreja v rednih turnusih je Perutnina TOK Hajdina brezpogojno pooblaščen vhljevati in vzrepati piščance v takem hlevu ves čas veljavnosti kooperacijske pogo-

(Nadaljevanje na 5. strani)

Varstvo pri delu in varstvo pred požarom

Varstvo pri delu in varstvo pred požarom v DO Mesokombinat Perutnina Ptuj se ureja v skladu z veljavnimi predpisi.

Občasne kontrole v TOZD, TOK, DSSS so pokazale, da v praksi obstajajo velike težave pri izvajanju varstvenih ukrepov.

Težave so zlasti sledeče:

- neuporabna sredstva in opreme za osebno varstvo pri delu ter pomanjkljiva oprema,

- izvajanje del drugih DO in TOZD v naši DO brez vednosti pooblaščenih oseb za varstvo pri delu in varstvu pred požarom,

- zanemarjeno vzdrževanje električnih instalacij in pomanjkljivi pregledi delovnih priprav in naprav,

- podcenjevanje varstva pri delu ter izvajanje varstva po »domače« ipd.

Za delavce, ki so izpostavljeni posameznim nevarnostim in škodljivim vplivom ima TOZD predpisana sredstva za osebno varstvo pri delu in osebno varstvo opremo (v nadaljnjem besedilu — sredstva in oprema). Delavec, ki za svoje delo sprejme ustrezna sredstva in opremo za varstvo pri delu, jih mora uporabljati.

Delavci se morajo zavedati posledic zaradi neuporabe sredstev in opreme. Po pravilniku o varstvu pri delu, ki smo ga sprejeli, pomeni opustitev uporabe sredstev in opreme za varstvo pri delu hujšo kršitev delovne obveznosti. To pomeni, da moramo za delavce, ki je ne uporabljajo, uvesti disciplinski postopek. Kolikor pa se kršitev delovne obveznosti ponavlja, obstoji možnost, da delavcu preneha lastnost delavca v združenem delu.

Primeri opustitve uporabe sredstev in opreme so v naši DO že privedli do nekaterih nesreč. Tako je prišlo zaradi neuporabe očal pri varjenju do padca žilindre v oko idr. Precej primerov je, da se pri delu kršijo predpisi, pa vendar do nesreče pri delu ne pride.

S takšnim ravnanjem ogrožamo svoje življenje in življenje sodelavcev. Nesreče pri delu povzročajo neposredne in posredne poškodbe. V borbi za stabiliza-

cijo ni dopustno takšno neodgovorno ravnanje.

Neposredni vodje dela so dolžni in odgovorni, da priskrbijo delavcem ustrezna sredstva in opremo ter jih nadzorujejo, ali in na kakšen način z njimi ravnaajo ter jih uporabljajo.

2. Precejšen problem in nevarnost predstavljajo izvajalci del iz drugih DO in TOZD, zasebni delodajalci, delno pa tudi naše lastne vzdrževalne skupine.

Trenutno je situacija takšna, da po TOZD in DE delajo delavci drugih DO in TOZD ter zasebni delodajalci. Pri tem ni nobene kontrole. Delajo, kar in kolikor hočejo ter se sprehajajo po celi TOZD in DE. V večini primerov pooblaščen osebe za varstvo v TOZD, DE, SVD in v službi za varstvo pred požarom za to delo nič ne vedo.

Moram opozoriti, da za red in disciplino in izvajanje varstva odgovarjajo tudi oddelek za investicije, direktor TOZD, vodja DE, poleg pooblaščenih oseb za varstvo v TOZD, DE, SVD in v službi za varstvo pred požarom. Kolikor se dela izvajajo brez vednosti pooblaščenih oseb v TOZD, DE in SVD in varstva pred požarom, a omenjene osebe »slučajno« to ugotovijo, bodo dela prepovedana, in to toliko časa, kolikor je potrebno za ureditev zakonskih obveznosti. O zadevi bo obveščena inšpekcija (varstva pri delu-varstva pred požarom), da ukrepa pri odgovornih osebah.

Če pa pride do hudih nesreč, uničenja družbenega premoženja ipd., a zakonske obveznosti niso bile urejene, bodo odgovarjale na sodišču osebe, ki so sklenile pogodbo in dovolile delo v TOZD ali DE.

3. Pri občnih kontrolah v TOZD in DE je ugotovljeno, da se varstvo izvaja po »domače«. Zavestno se kršijo predpisi. Na vprašanje, zakaj se tako dela, je bil odgovor: da so nevarnosti znane in ni možno, da bi prišlo do nesreče. Delavci se večino zanašajo na »srečo« z upanjem, da jim se ne more nič zgoditi. Takšno početje je zelo nevarno in je zelo slab primer za mlade delavce.

Kot malomarno ravnanje je treba navesti, da se še vedno vari brez očal ali ročnega ščita za varilca. Pri razrezu piščancev s tračno žago pa se ne uporabljajo ojačane rokavice, ampak le navadne (gumijaste).

4. Evidence o periodičnih pregledih električnih instalacij in delovnih priprav in naprav nimamo, ker pregledov ne izvajamo. Zakon nam nalaga, da moramo občasno pregledati električne instalacije ter delovne naprave in priprave. V vsaki TOZD bo na-rejen seznam za pregled predvidenih delovnih priprav in naprav. Pregledje opravljajo pooblaščen zavodi in ustanove.

Del pregleda delovnih priprav in naprav, električne instalacije ter strel vodne instalacije in

(Foto: L. Č.)

hko opravljali v DO pod pogojem, da imamo ustrezne električne instrumente in usposobljene ljudi. S tem bistveno zmanjšali stroške v DO, delo bi bilo varnejše, imeli bi ustrezno evidenco. Trenutno pa ne vemo, kakšno je stanje električnih instalacij, strel vodnih instalacij ter delovnih priprav in naprav. V bodoče moramo tudi bolj skrbeti za strokovno — tehnično in varnostno izobraževanje. Ugotovljeno je, da imamo nove delovne priprave in naprave, a delavci, ki delajo z njimi, nismo zanje usposobili.

Koncept razvoja varstva in ustrezni predpisi na tem področju nam nalagajo, da v letu 1981 ukrenemo v TOZD, TOK in DSSS vse, da popravimo zamujeno.

Naloge so zlasti sledeče:

- določitev pooblaščenih delavcev na področju varstva (tam, kjer jih še nimajo),

- izdelava plana — načrta za zagotovitev finančnih sredstev za izvajanje varstva,

- izobraževanje — seminarji na področju varstva,

- periodični pregledi delovnih priprav in naprav,

- meritve elektroinstalacij in

strel vodnih naprav — instalacije,

- izdelava ustreznih navodil za ravnanje s posameznimi delovnimi pripravami in napravami, za izvajanje posameznih del in podobno.

V DO je bilo skupaj (na delu in na poti na delo) 73 nesreč. Izgubljeno je bilo 874 delovnih dni oz. 6992 ur. Izplačano je bilo 261.902,27 din za nadomestilo osebnega dohodka.

Iz analiz nesreč v letu 1980 je razvidno, da je nastalo 50 % nesreč pri delu, zaradi raznih padcev (spolzka tla, poledenela cesta ipd.) in vreznine z nožem (izkoščenje mesa).

Pokazatelj pogostnosti, ki pove koliko nezdod se je pripetilo v določenem času je v minulem letu pri nas znašal 5,39 %. Pokazatelj dni, ki so bili pri nas izgubljeni zaradi nesreč pri delu (bolniški dnevi) pa znaša 11,9 dni.

Zavedati se moramo, da je vedno povdarek na preventivi, da je izvajanje varstva, proces v katerega so vključeni vsi delavci ne glede na njihovo področje dela.

Živorad MARINKOVIČ

(Nadaljevanje s 4. strani)

dbe. V času, ko Perutnina Ptuj TOK Kooperacija Hajdina vhlavlja in vzreja pri koperantu se temu prizna najemnina za polno funkcionalni hlev.

11. Kooperanti so dolžni dovoliti vknjižbo zastavne pravice v višini odobrenih sredstev in nadomestila za gospodarjenje z družbenimi sredstvi.

12. Kooperanti so dolžni hlev in opremo zavarovati najmanj v višini odobrenih sredstev in zavarovalno polico vinkulirati v korist Perutnine Ptuj.

POSEBNA FINANČNA
SLUŽBA
Marija PEŠEC

PRI PERUTNINARJIH NA VZHODU ZDA

INTEGRACIJE

V Ameriki obstajajo podjetja ali integracije, ki so nosilci in organizatorji cele kmetijske dejavnosti. Delajo s kapitalom farmarjev.

Takšno podjetje ima v eni ali več držav svoje punkte. Vsak takšen punkt ima v svojem sklopu v perutninarstvu proizvodnjo valilnice, mešalnice, klavnice, transport, kafilerijo in večinoma tudi prodajo.

V ZDA so imeli v letu 1978 58 integracij, lociranih v različnih zveznih državah, od katerih je vsaka tedensko poklala preko 400.000 komadov brojlerjev. Največji integraciji med njimi, imenovani GOLD KIST in HALLY FARMS, sta vsaka zase v letu 1978 poklali v svojih klavnicah preko 5 milijonov komadov brojlerjev tedensko s povprečno težo 1632 g odtodno 1950 gramov. Štiri integracije so v letu 1977 proizvedle 1,14 milijarde kilogramov žive teže v 26 obratih in tako imele 19,6 % udeležbo celotnega tržišča ZDA. V letu 1976 so iste štiri integracije imele v svojih rokah 19 % ameriškega tržišča.

Prvih osem integracij je v 56 obratih proizvedlo 1,90 milijard kilogramov žive teže, kar je 33,1 % celotne udeležbe v primerjavi z 31,2 % udeležbe celotnega ameriškega tržišča.

V celoti je 169 integracij — firm — proizvedlo 5,76 milijarde kilogramov žive teže v letu 1977 v primerjavi s 174 firmami, ki so v letu 1976 proizvedle 5,62 milijarde kilogramov žive vage.

V letu 1978 je bil celoten obseg proizvodnje v primerjavi z letom 1977 povečan za okrog 5 %. V letu 1978 se je klavna živa teža brojlerjev v ZDA v primerjavi z letom 1977 povečala od 1722 na 1750 gramov ali za 1,6 %.

Integrator kupi od selekcijskih centrov starše DSP. Te da v vzrejo farmarju do starosti približno 20 tednov. Farmarja oskrbuje z vsem materialom, ki je

potreben za vzrejo. Pri oddaji vzrejnih živali, napravi končni obračun. Takšne živali dobi potem drugi farmer, ki se ukvarja s proizvodnjo valilnih jajc.

Ta oddaja jajca v valilnico in od števila oddanih jajc je tudi plačan. Če se jajca njegove jate boljše valijo ali pa se porabi manj krme, je še dodatno stimuliran. Iz valilnice pošiljajo DSP farmarjem, ki se ukvarjajo z rejo brojlerjev. Po zakolu živali se napravi na osnovi žive teže obračun in kolikor bolj je farmer delal, toliko bolj bo njegov zaslužek. Tako je pri pogodbenih farmarjih. Poleg njih pa so še samostojni farmarji, to je tisti, ki vso proizvodnjo od objekta, živali, vsega drugega materiala sproti financirajo sami. Ti tudi sami trpijo ves tveganje proizvodnje.

Na koncu leta se napravi končni obračun. Če je valilnica dobro valila, dražje plača valilna jajca farmarju, če pa je mešalnica dobro poslovala, ceneje obračuna krmo, itd.

Razen s proizvodnjo se integratorji ukvarjajo tudi s prodajo vse opreme, ki je potrebna pri perutninski proizvodnji.

Te integracije predstavljajo v bistvu takšno podjetje, kot je naša DO, samo da nimajo starih staršev. To, kar je pri nas DO v celoti, je v Ameriki 1 punkt integratorja.

Od začetka leta 1977 prevladujejo v brojlerski industriji države, locirane na jugovzhodnem področju ZDA. To so področja, kjer prevladuje blago podnebje, ki v primerjavi z ostrejšim srednjim zahodom ZDA ne zahteva tako velikih vlaganj za izgradnjo objektov, njihovo prezračevanje in ogrevanje. Pri ustvarjanju horizontalnih in vertikalnih integracij so se tudi klavnice locirale tam, kjer je bilo še možno dobiti ceneno delovno silo — kar je bilo v primerjavi z visokoindustrializiranim severom možno le še na jugu. Tu se je namreč zaradi pomikanja bombažne industrije na zahod in zaradi zmanj-

Japonska sektorja Urabe in Kadawaki prvič v naši valilnici 27. 8. 1980

šanja površin za pridelovanje tobaka sprostilo veliko delovne sile, ki je z zadovoljstvom sprejela ponujeno možnost vzreje in pogodbenega pitanja perutnine. Ker so tudi oskrbovalci z žitom na ta način zaradi bližine lahko ponudili ugodnejše tarife za transport, je bila odločitev o akceptiranju intenzivnega perutninarstva v teh predelih kmalu osvojena.

Na severovzhodu ZDA so tako ostali le sedeži glavnih selekcijskih centrov z vsemi svojimi strokovnimi, tehničnimi in komercialnimi potenciali ter plemenskimi živalmi na nivoju kreiranja linij in starih staršev, kar pa vse skupaj ne zahteva dosti proizvodnih objektov, med tem ko se je vsa komercialna proizvodnja (integracije, farmerji) iz zgoraj omenjenih vzrokov pomaknila na srednji jug in jugovzhod.

Tudi proizvodnja konzumnih jajc je sledila podobnim trendom. Skokovita rast proizvodnje jajc pa je razen v prikazanih

predelih narasla tudi na zahodu ZDA, v Kaliforniji, kot posledica naraščajoče obljudenosti tega predela in prevelike oddaljenosti za transport konzumnih jajc z jugovzhoda ZDA. Proizvodna področja v omenjenih predelih ZDA zahtevajo zaradi svoje klime (male temperaturne razlike med zimo in letom, dnevom in nočjo itd.) manjše stroške za izgradnjo objektov. Za razliko od naših proizvodnih objektov prevladujejo tam lahki leseni objekti, stene so največkrat kar odprte oz. iz robustnejšega platna, ki se po celi dolžini objekta da na obeh straneh z enega mesta spuščati in dvigati, odvisno od zunanjih temperatur, od vetra oz. od željenih notranjih temperaturno vlažnih odnosov. Objekti imajo največkrat kar opisano naravno ventilacijo. Če pa že imajo ventilatorje je teh malo, in so često brez pravega reda razmešeni po objektu.

Ivan SVENŠEK
Franc KAC

Priprava DSP za trg (škartiranje, rezanje kljunov, vakciniranje in pakiranje)

»Prva naveza« pri pobiranju prvih pri nas izvaljenih brojlerskih staršev 27. 8. 1980
(Vse tri fotografije foto Franc Kac)

Spomnili se boste, da smo že pisali o računalniku pod naslovom »To in ono o računalniku«. Tudi ta prispevek je bil že pripravljen, vendar ga zaradi tehničnih razlogov nismo prej objavili

Kako računalnik deluje

V prejšnjem sestavku smo prebrali nekaj navedb o računalniški in programski opremi. Spoznali smo tudi pojme bit, bajt in računalniški spomin. Zdaj poskusimo razložiti še nekaj osnov o delu računalnika in pristopu k računalniškim obdelavam.

Odperto je ostalo vprašanje, kaj počno z vsemi tistimi tisoči in milijoni bajtov računalniškega spomina? Okvirno smo našli nekaj stvari, kjer potrebujemo spomin. Zanima nas, kaj sploh moremo shraniti v 1 bajt. Odgovor je preprost — vanj lahko zapišemo katerokoli število med -255 in $+255$ in nič več, pa tudi nič manj. Da bi shranili v spomin število 256, bi potrebovali že 2 bajta spominskega prostora.

Zdaj lahko povemo še to, da je največje število, ki ga še lahko spravimo v 2 bajta, 32767. V takem primeru je vseh 16 bitov 2×8 postavljenih na vrednost 1 torej je 1111111111111111 (dvojiško) = 32767 (desetiško). Združitev 2 bajtov imenujemo tudi beseda. Naš računalnik bo dopuščal celo 32-bitne besede (cele 4 bajte). V takšno besedo lahko vpišemo vsako celo število, ki ni večje od 2 147 483 647. Zapisovanje zelo velikih števil omogoča tako imenovana aritmetika plavajoče vejice, kakršno imajo tudi že malo boljši žepni računalniki. Število (celo ali decimalno) je vselej predstavljeno kot zmožek decimalnega števila (prvih karakterističnih cifre) in eksponenta z osnovo 10. Na primer:

$1000 = 1 \times 10^3$ ali 1.0×10^3
 $4775.23 = 4.77523 \times 10^3$
Število 0.145678×10^{12} pomeni 145678000000, torej 12 celih mest. Računalnik mora imeti tudi možnost za zapisovanje besedila, torej črk in ločil. Zaradi tega ima v svojem softveru posebne pretvornike (kode). Čim si mora zapomniti neko črko, mu ustrezen program avtomatsko poišče pravilno kodo (t. j. neko šifro), ki si jo potem zapomni. Seveda mora računalnik tudi iz kode spoznati, za kateri znak gre.

V prejšnjem sestavku (To in ono o računalniku) smo že prebrali, da računalnik operira v strojnem jeziku in da ima vgrajene prevajalnike za druge jezike. Programskih jezikov za spoznavanje z računalnikom je že precej vrst. Vsi ti jeziki so umetni, negovoreči, so le načini zapisovanja programskih navodil in ukazov po določenih pravilih (sintaksi).

Med najbolj pogostimi jeziki so ASSEMBLER, RPG, COBOL, FORTRAN, BASIC, redkeje se pojavljajo tudi PASCAL, ALGOL in nekateri drugi. Assembler se v praksi vedno manj uporablja, vendar je veliko računalniškega softvera napisanega v tem jeziku. FORTRAN se veliko uporablja v reševanju znanstveno-teh-

ničnih problemov, BASIC vključuje vse dobre strani FORTRANA, PLI in COBOL zahtevata veliko pisanja, PASCAL je novejši jezik, ki si utira pot šele na univerzah (odličen tudi za prakso). Vsak jezik ima svoje dobre in slabe strani, tako kot vse v življenju. Programerji, ki uporabljajo kak programski jezik, morajo temeljito poznati programski pravopis (sintakso) in logiko programa. To je osnovna zahteva. Kaj pa organizatorji obdelav? Ti morajo najprej v grobem, nato pa v detajlih poznati potek obdelave ter postaviti organizacijsko in programsko osnovo, ki jo dajo programerju. Predpisati morajo vse možne kontrole za vhodne podatke, testne podatke in še dolgo vrsto drugih opravil, ki jih tu ne kaže naštevati. Samoumevno se nam zdi, da mora organizator predpisati računski postopek oziroma algoritem, po katerem teče obdelava (zapis o tem najdemo v sestavku RAČUNALNIŠKI ABC). Vse to in še niz opravil mora pripraviti organizator — programer, če želi, da bo obdelava stekla, kajti kot že vemo, računalnik samo od sebe ne ve, kaj želimo in zahtevamo od njega. Da bi si lažje predstavili, kaj je potrebno napraviti za kako računalniško obdelavo, npr. obračun OD, je v grobem potrebno okrog 140 programov. Ne moremo na tem mestu naštevati vsega, zakaj so ti programi potrebni, kaj vse moramo pred tem in v času obdelave organizirati, ker bi nas to zavedlo predaleč. Po drugi strani bomo našli kakšno obdelavo (npr. fakturiranje), pri kateri bomo shajali z vsega 15 do 20 programi. Zelo težko je vnaprej napovedati, koliko programov bo treba napisati, da bomo z delom računalnika zadostili naša pričakovanja. Ocenjujemo, da bo potrebnih okrog 1000 programov, s katerimi bomo obdelali vse, kar bo potrebno. Seveda ni potrebno misliti, da potem programerji ne bodo imeli dela. Kje pa! Vse te programe je treba vzdrževati, t. j. prirejati njihovo delovanje nastalim spremembam in potrebam v vsakdanjem življenju. Vzdrževanje programov je težko delo, verjetno težje od pisanja novega programa, ker mora programer — vzdrževalec temeljito naštudirati stari program, da bo lahko v program, ali programski paket vključil ustrezno spremembo.

Kaj naj računalnik dela? Vse, kar je koristno, smiselno, kar je utrujajoče, česar je ogromno, česar človek ne zmore itd. Koristne bodo predvsem tiste obdelave, ki bodo dajale boljše informacije in nudile boljše osnove za odločanje, ali take, ki bodo omogočale boljše poslovne učinke.

Računalniške obdelave so smiselne predvsem takrat, če se pojavljajo pogosto (npr. vsakodnev-

no, enkrat mesečno). Nesmiselno bi bilo za vsako ceno zahtevati računalniško obdelavo, katere izvedba bi zahtevala več časa, kot pri ročnem postopku (neracionalnost). Toda, četudi bi bila kaka obdelava samo enkratna, a bi zahtevala veliko natančnega računanja, se jo vendarle splača sprogramirati. Ocenimo o tem bo najlažje dal računalnikar. Včasih se zgodi, da je kak računalniški program, ki slovi na dokaj komplicirani matematiki ali statistiki, lahko napisati. Po drugi strani pa lahko ima programer resne težave, da sprogramira kako na videz preprosto problematiko.

Odgovorimo še na zelo pogosto vprašanje, ali je računalnik

zmotljiv. Ni! Računalnik se ne zmoti, zmoti se lahko le človek, največkrat tisti, ki računalniku posreduje podatke. Napačen podatek da seveda napačen rezultat. Če smo nekomu vtipkali samo 176 ur dela na mesec, namesto 184 ur, bo rezultat obračuna OD napačen. Tudi programer se lahko zmoti, ker pač v programu ni predvidel vseh možnosti ali je kakšno možnost prezrl. Ljudje smo zmotljivi. Kdor misli, da to ni, naj poskusi delati na računalniku! Računalnik pa ni zmotljiv. Računalnik namreč tudi sam sebe kontrolira, boljše rečeno, kontrolira svoje zapise. In če ugotovi napako pri svojih zapisih, to sporoči in se ustavi. Julij Ošlovnik

Upokojil se je Stanko Kovačič

Komaj leto je okrog, ko smo se farmarji poslovili od najstarejše perutninarke po stažu, Marije Horvatove. Slovo je bilo prisrčno in Horvatova še vedno najde trenutek časa, da nas obišče na farmi Sela zaradi kakršnegakoli vzroka. Letos je prinesla poskusno celo koline, prve koline v penziji je rekla.

Pred koncem minulega leta pa je zaključil z delom tudi naš Stanko KOVAČIČ. 60 let življenja je za njim. Mladost je preživel na Bizeljskem kot otrok kmečkih staršev in se izučil za kovinarski poklic. Druga svetovna vojna pa mu je posegla v mladostne načrte in ga kot mnoge vojake iz Obsotelja pregnala v neizvesnost pregnanih Slovencev v Rajh, kjer je moral delati v težkih pogojih za vojno mašinerijo nacistične Nemčije.

Po vojni se je vrnil v domovino in pristal v Ptuj. Najprej pri Olgi Meglič kot rezkar, leta 1964 pa v naši DO. Na farmi Sela je začel vzdrževati stroje in naprav vse od začetka obstoja. Delo ni bilo lahko, saj se je bilo potrebno v teh letih velikokrat prilagoditi, z ne ravno moderno opremo, vse večjim zahtevam intenzivne proizvodnje valilnih jajc. Marsikaj se je danes po 15 letih obstoja kakošnih farm v opremljenosti spremenilo. Tehnika je

dala ogromen doprinos in fizično razbremenila zaposlene. Stanko je bil vseskozi angažiran pri uvajanju nove opreme in negovanju le-te. Za funkcionalnost predvsem strojnih naprav po tolikih letih obratovanja gre v veliki meri za sluga prizadevnemu delu našega Stanka, ki mu je že vsak vijak, vsaka matica pomenila premoženje za farmo.

Saj bi lahko še delal, pravi Stanko, pa kaj ko gledam koliko mladih je za mano, ki morajo začeti in s svojim pridobljenim znanjem doprinesiti k temu — skupni blaginji.

Popolnoma delati pa ne bom prenehal. Hišica na dravski terasli Orešja me bo precej angažirala pravi Stanko zaskrbljeno. Vsi vemo, kaj pomeni Stanku ta hišica v bližini Drave, če ga predstavimo tudi kot dolgoletnega ribiča, premetenega lovca ščuk. Vse to smo imeli v mislih sodelavci, ko smo se odločili in prispevali denarni znesek kot darilo za zaključek Stankovega dela med nami.

Želimo, da naš »stari« zasluzeno uživa sadove svojega preteklega dela, zdrav in zadovoljen še veliko let. Verjetno pa nas bo tudi Stanko še obiskoval in mi ga bomo vedno veseli.

Sodelavci

SREBRNEMU JUBILEJU OB ROB

Navsezadnje smo dačakali tudi ta dan. V obilici dela pred novoletnimi prazniki je bil naenkrat tu 27. december, dan praznovanja našega srebrnega jubileja, obstoja in razvoja Ptujске tiskarne. Vemo, da praznovanje ni bilo preveč bleščeče. Skoraj takšno kot vse dosedanje prireditve, skromno, tiho, ob udeležbi sodelavcev in upokoјencev.

Počasi se zbiramo »Pri grozdu«. Posebna soba je že novoletno okrašena, prijetna. Vendar — brez česarkoli, kar bi spominjalo na naš jubilej. To malo moti. Takšnega jubileja ne praznuješ vsako leto. Veselica pa je lahko kjerkoli. Napovedana ura je že minila, manjka pa nas še precej. Tudi tisti, ki so še zadnji dan obljubljali, da pridejo. Le kaj jih je zadržalo? Ali se njih jubilej kolektiva ne tiče?! Tako slabo vreme pa zopet ni. Morda pa je kaj narobe s priznanji? Ali ne bodo prišla v prave roke?

Navzoči se še zaenkrat držimo nekoliko rezervirano. Po skupinah klepetamo o najrazličnejših stvareh, največ je besed o dogodkih iz prejšnjih let — kako je prišel v kolektiv ta ali oni, kako smo dobivali razne nove stroje, kako smo se selili, kako je bilo takrat, ko smo še bili toliko let mlajši... Mimogrede ta ali oni pogleda na uro... Čakamo na pričetek »uradnega« dela...

Kar na vsem lepem se to tudi zgodi. Spregovori direktor. Otvori svečanost, pozdravi navzoče, še posebno jubilate in upokoјence. Nekaj priložnostnih besed o jubileju in še nekaj splošnih. Potem preda besedo predsedniku delavskega sveta. Kratak govor — oris rízvoja podjetja, uspehi, težave... Nekaj zaskrbljujočih besed o prihodnosti, o nalogah v enainosemdesetem letu. Težave z nabavo materiala, posodobitvijo opreme in strojev. Najtežje bo z novimi prostori. Na koncu: zaupanje v kolektiv in s tem v boljšo prihodnost.

Sledi podelitev priznanj. Podeljujeta jih direktor in predsednik delavskega sveta. Zahvaljujeta se za dosedanje delo... čestitke... stisk roke... »Službeni« fotograf osvetli in posname vsako podrobnost te skromne slovesnosti... Ko je vse mimo, zadihamo bolj sproščeno. Razmišljam o zahvali za priznanje v imenu vseh. Ampak, med nami je nekaj takih, ki so »nad mano«... vendar oni molčijo. Tako ostane vse brez zahvale.

Zopet postane bolj živahno. Nadaljujemo prej prekinjene klepete, pomešane z najnovejšimi vtisi. Nekaj odobravamo in zopet kaj pograjamo... Natakariji se z vhozički motajo po dvorani — delijo nam večerjo. Zelo vsakdanjo za tako slovesnost... stabilizacija... Nekajkrat si nazdravimo... radi bi zapeli, a se ne ujamemo. Nekaj manjka. Radi bi zaplesali. Ko končno zaigra ansambel Baranja, je vse v redu. Celó odlično! Muzika je umirjena, pristna, brez »električnih dodatkov«. Melodije vseh vrst, največ

starih, takih, ki te popeljejo deset, dvajset in še več let v preteklost. Plešemo lahko kot pred toliko leti, zraven prepevamo ali brundamo znane pesmi.

Postaja nam vroče. Ob okroglih melodijah izpuhtevajo kalorije in maligani. Med odmori se hladimo pri šanku, uživamo specialne »dopinge«, plačujemo z »debelimi«, drobiž pa hranimo za slabše čase. Ko tako mine nekaj »rund« plesa in hlajenja, že opaziš, kdo si je katero »vzel na piko« — ali pa obratno.

Ura pa neusmiljeno teče. Ko se že bližajo kazalci naslednjemu dnevu, se najbolj vztrajni še enkrat fotografiramo — za trajen spomin. Razpoloženje je na višku. Sedaj nam že tudi uspe, da katero zapojemo — v zboru ali so'o. Le šoferji smo malo zaskrbljeni. Kako se na poti domov izogniti »zasedam« mož v modrih uniformah? Skušamo se spomniti vseh zvijač, ki smo kdaj zanje slišali. Mogoče pa takšnega srečanja sploh ne bo...

Ansambel najavi zadnji ples. Krasna melodija za konec — Laku noč ti želim... Zaplešemo vsi, kolikor nas je vztrajalo do konca. Potem se poslavljamo, zaželimo si še vse najboljše v novem letu. Še enkrat ocenimo to naše praznovanje — dobro — lahko pa bi bilo boljše. Nato se podamo v hladno noč...

Jože Klemenčič

**DOPISUJ
V
GLASILO!**

Novoletno srečanje z upokoјenci

Kot je v Perutnini Ptuj že navada, smo tudi ob koncu preteklega leta povabili na obisk in tovariško srečanje vse naše upokoјence, ki so bili pred upokoјitvijo najmanj 5 let v delovnem razmerju v naši DO.

Srečanje je bilo tokrat v novem PC, ki so si ga naši bivši sodelavci z veseljem ogledali in ob tem izrazili zadovoljstvo, da je Perutnina Ptuj končno le prišla do primerne poslovne stavbe, ki je tudi njim v ponos.

V pozdravnem nagovoru, ki ga je imel direktor splošnega sektorja tov. Jakob BUTOLEN, je bilo poudarjeno, da je preteklo leto bilo za Perutnino jubilejno leto, ki smo ga dostojno praznovali, kot se to spodobi za tako organizacijo, kot je naša. Dejal je, da veliki delovni rezultati, ki jih Perutnina dosega, niso slučajni, pač pa posledica vzornega in vestnega dela, ki se prenaša na vedno nove generacije delavcev. Na bogatih tradicijah in izkušnjah, ki so jih zapustili naši nekdanji sodelavci, nam danes ni težko nadaljevati dela, dasiravno nove razsežnosti DO in vse bolj zapleteni ekonomski pogoji, zahtevajo nove napore in prijeme. Omenil je velika prizadevanja kolektiva pri izpolnjevanju vedno večjih proizvodnih programov, ki zahtevajo popolno usklajenost ter delovno in tehnološko disciplino v DO. Udeležence je tudi seznanil z novim srednjeročnim načrtom do leta 1985, v katerem se bo Perutnina razvijala v skladu

z možnostmi, pri čemer bo dana prednost širitvi reprodukcijskih farm. Pogoj za nemoteno nadaljnje delo bo tudi večji izvoz blaga na zunanja tržišča zaradi zagotovitve deviznih sredstev, ki jih bomo rabili za nakup repromateriala.

Ko je tovariš Butolen na koncu seznanil navzoče, da je DO spričo neugodnih razmer dobro zaključila poslovno leto 1980, je ponovno poudaril, da so zasluge za uspešno delo danes med drugim tudi v bogastvu in rezultatih minulega dela, ki so ga PP pustili naši upokoјeni delavci kot bogato dediščino. Zaželel jim je srečno in zdravja polno novo leto, z željo, da se trdne vezi med njimi in DO še naprej krepijo.

Upokoјenci so izrazili zahvalo za dobre medsebojne stike in povedali, da jih najbolj veseli, če Perutnina dobro gospodari. Veseleli so vsakega našega delovnega uspeha in vseh jim je, če dobijo od nas čim več informacij.

Zato tudi radi prebirajo naše glasilo, ki ga prejemajo po pošti in v katerem najdejo vrsto zanimivih informacij. Na srečanju je bila izražena tudi želja, da bi Perutnina organizirala zanje kakšen krajši izlet, ki bi si ga sicer sami financirali.

Tovariško srečanje se je končalo po nekajurnem prijetnem medsebojnem kramljanju, kjer so se obujali razni spomini iz preteklosti, na katero so naši upokoјenci ponosni.

Uredništvo

Krvodajalci Perutnine vse bolj aktivni

Živimo v času vedno hitrejšega razvoja tehnike. Dela večino-
ma opravljamo strojno. Ceste so
preplavljene s pločevinastimi
konjički. V nedogled bi lahko na-
števali tehnične pridobitve, ki pa
nas žal ne varujejo pred nesre-
čami, celo nasprotno, mnogokrat
jih povzročajo. Doma, na cesti,
na delovnem mestu, povsod se
lahko pripeti nesreča in vse več
nesreč je hudih, v katerih pone-
srečenec izgubi mnogo krvi. V
takih primerih mu lahko ohrani
življenje le podarjena kri druge-
ga človeka, ki pa mora biti ve-
dno na razpolago. Zaradi te po-
trebe se je pri nas razvila naj-
bolj humana dejavnost človeka
krvodajalstvo, ko človek daruje
del sebe, da bi rešil življenje
drugemu.

V ptujski občini se je krvoda-
jalstvo močno razvilo saj je tre-
nutno preko 3000 aktivnih krvo-
dajalcev. Pri tem velja poudariti,
da v transfuzijskih oddelkih ptuj-
ske bolnišnice prihajajo dajat kri
tudi nekateri občani od drugod.
Ti povedo, da se odločijo za Ptuj
zato, ker je osebje v transfuzij-
skem oddelku zelo prijazno —
bolj kot drugod in da so do ude-
ležencev akcij zelo obzirni. To pa
je tudi ugotovitev vseh drugih
krvodajalcev.

Tudi v naši delovni organizaciji
se ta humana aktivnost hitro kre-
pi. Čeravno smo z organiziranim
krvodajalstvom začeli komaj v
letu 1976, smo doslej organizirali
10 samostojnih krvodajalskih ak-
cij, v katerih sodeluje že 164 na-
ših delavcev. Skupno so doslej
darovali kri 361 krat. Ob tem pa
je potrebno poudariti, da gre za-
sluga za tako hiter razvoj krvo-
dajalstva v našem kolektivu,
Felixu Polancu, ki skrbi za pri-
dobivanje krvodajalcev pri Perut-
nini.

Med temi krvodajalci pa so
nekateri še posebno prizadevni,
saj je kar 26 takih, ki so da-
rovali več kot 10 krat, nekateri ce-
lo več kot 20 krat. Absolutni re-
korder v naši DO pa je Ivan GA-
VEZ, ki je daroval tekočino ži-
vljenja že 47 krat, za kar mu
gre posebna pohvala.

Prav je, da navedemo najpri-
dnejše, torej tiste, ki so se od-
zvali 10 ali večkrat. Podatke smo
dobili iz transfuzijskega oddelka,
zato bi se lahko zgodilo, da so
koga kljub najboljši volji, spre-
gledali med številno kartoteko.
Za taki primer pričakujemo ra-
zumevanje prizadetih, ter jih va-
bimo, da to sporočijo na uredni-
štvo Perutninarija.

Najprijadnejši krvodajalci so to-
rej:

TOVARNA KRMIL:

GAVEZ Ivan	47 krat
KRAJNC Bruno	25 krat
KOZEL Franc	20 krat

TOŠ Vinko	17 krat
GRAHL Ivan	11 krat
ZEMPLJIČ Mihael	11 krat
HRGA Milan	10 krat
ŠTRAUS Marija — upokoj.	12 krat

TOZD FARME

KAUČIČ Marija	25 krat
BABUSEK Branko	13 krat
BEZJAK Franjo	13 krat
BERLAK Štefan	12 krat

MESNA INDUSTRIJA

CIGULA Franjo	24 krat
KOKOL Vlado	18 krat
KOVAČEC Franc	16 krat
BREZNIK Vilko	15 krat
BOJ Đuro — upokoj.	14 krat
LAH Franc	12 krat
ŠEGULA Mirko	12 krat

TRANSSERVIS

KOSI Janko	14 krat
POTRČ Milan	11 krat

COMMERCE

ILJEVEC Vinko	23 krat
MARKEŽ Stanko	12 krat

DSSS

VUK Rezka	15 krat
ILOVŠEK Jože	10 krat
STAJNKO Tonček	10 krat

Naša iskrena zahvala vsem
krvodajalcem, vsem pa se pri-
srčno zahvaljuje tudi Rdeči križ
Slovenije OO Ptuj in prosi za na-
daljnje sodelovanje.

Uredništvo

Osebe transfuzijskega oddelka se potrudijo, da krvodajalci ne čutijo bolečin
(Foto: L. C.)

Nesreča terjala mlado življenje

Med kooperanti Mesokombina-
ta Perutnina Ptuj je nastala nova
praznina. Umrl je Franc PULKO
iz Stogovca. Na pokopališču na
Ptujski gori smo se 11. 1. 1981
za vedno poslovili od njega.

Franc PULKO je bil star šele
30 let. Od mladih let je živel na
kmetiji v Stogovcih. Ko mu je
bilo 11 let je že izgubil očeta.
Zato se je moral hitro znajti v ži-
vljenju. Moral je prijeti za delo
na kmetiji ter pomagati materi
Rozaliji in sestram Roziki in
Darinki, da so se lažje prebijali
skozi življenje, ki v takih pogo-
jih kmetovanja v haloškem po-
dročju nikakor ni lahko.

Že leta 1969 je pričel tudi so-
delovati s Perutnino ter za zače-
tek rediti po 1.700 piščancev v
enem turnusu.

Ker je vžljubil kmečko delo in
delo s piščanci, se je že leta
1973 odločil za gradnjo večjega
hleva ter ga v dveh letih dogra-
dil. Nazadnje je že redil v enem
turnusu po 12.000 piščancev. Pri
reji piščancev je dosegal pov-
prečne rezultate. Bil je vester
pri delu ter dober tovariš. Redno
se je udeleževal vseh zborov in
sestankov.

V okviru danih možnosti je ves
denar vlagal za izboljšanje kme-
tije in kmečke mehanizacije. Na
sploh je bil zelo napreden kme-
tovalec. Žal ga ni več med živi-
mi. Pri gašenju požara, ki je na-
stal na gospodarskem poslopju,
se je poškodoval tako, da mu
tudi zdravstvena intervencija ni
mogla več pomagati.

V srcih vseh, ki smo ga po-
znali, bo ostal zapisan v trajnem
spominu.

Izkoriščamo to priliko, da nje-
govi materi Rozaliji in sestram
Roziki in Darinki izrekamo globo-
ko sožalje.

Njegovi sodelavci

Ponudba zdravstvenih uslug

Ugotovili smo, da se nekatere organizacije združenega dela
zanimajo za zdravljenje njihovih delavcev v našem zavodu.
Z ozirom na to, da gre v večini primerov za preventivne
oblike zdravljenja, so se naši samoupravni organi odločili za
paket uslug v izvensezonskem času od 1. 1. do 31. 5. 1981.

Paket obsega:

- hrana (3 obroki dnevno),
- prenočišče v dvoposteljnih sobah v depandansah,
- enkratno dnevno kopanje v termalnem bazenu ali kabini,
- zdravniški pregled pri zdravniku-specialistu ob prihodu.

Cena paketa je naslednja:

- a) za 6-dnevno bivanje din 2.000.—
- b) za 10-dnevno bivanje din 3.000.—

V ceni ni vračunana turistična taksa, ki znaša din 2.— na
dan.

V kolikor se vaši delavci zanimajo za omenjeno obliko zdra-
vljenja v našem zavodu vas prosimo, da se za morebitne do-
datne informacije obrnete na naš naslov ali telefonično na
našo recepcijo (063) 730-010 interna 19.

Dosedanje izkušnje potrjujejo, da takšne preventivne oblike
zdravljenja naših delovnih ljudi prispevajo k temu, da mnogo
lažje premagujejo delovne napore pri opravljanju vsakodne-
vnih nalog in opravil.

ZAVOD ZA MEDICINSKO REHABILITACIJO
ZDRAVILIŠČE LAŠKO

Varujmo ptice

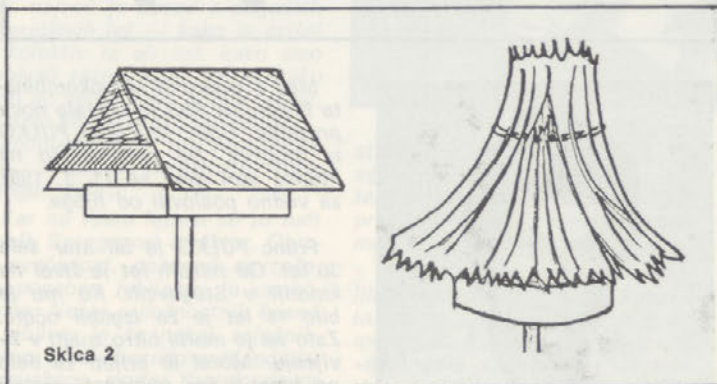
O varstvu okolja se v zadnjem času veliko govori in piše. V zimskem času ne smemo pozabiti, da je od nas večkrat odvisno, kako bodo preživele krute zime naše prijateljice ptice, katerim je sneg onemogočil, da pridejo do hrane, katero nabirajo v naravi.

V Društvo za varstvo in vzgojo ptic smo se na letošnjo zimo temeljito pripravili, da bi kar najbolje poskrbeli za ptičji zarod v tem kritičnem obdobju. Organizirali smo že tradicionalno tekmovalstvo TOZD Ptuj dodeli hrano. Letos je bilo po osnovnih šolah razpodeljeno 700 kg sončničnega semena istočasno pa smo preko sredstev javnega obveščanja pozvali občane občine Ptuja, da kot ljubitelji poskrbijo za premražene in lačne ptice, da bi jih kljub hudemu mrazu ohranili v čim večjem številu.

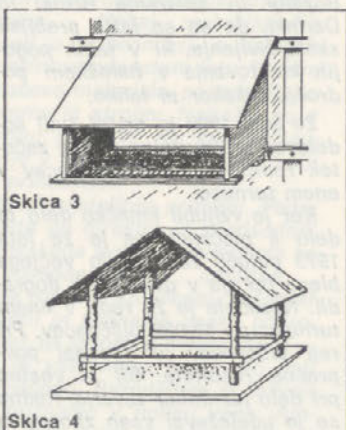
Napotila za krmljenje v zimskem času:

najpomembnejša hrana ptic v zimskem času so sončnice, bučna in druga semena, predvsem luščen oves, konoplja, lan, proso, svetlo seme, oljna repica, črno seme, muhar in eventuelno drobtinice suhega, vendar ne pokvarjenega kruha. Mnogim pticam go-dijo oljne pogače, ki jih pripravljamo tako, da raztopimo loj in primešamo razna semena. Pticam nastavimo hrano v za to pripravljeno krmilnico, ki bo gotovo dobro obiskana. Krmilnice naj bodo prostorne, da bodo imele ptice dovolj prostora. Bolje pa je pripraviti za znojede ptice več krmilnic, pozabiti ne smemo, da krmilnico namestimo na mesto, kjer bodo ptice varne pred domačim sovražnikom — mačkom.

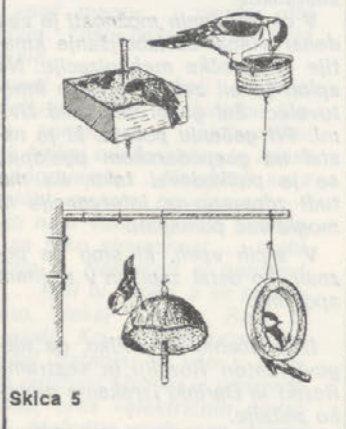
Ptice, ki obiskujejo krmilnico dalj časa, postanejo odvisne od naše preskrbe, zato jih moramo hraniti redno. Priporočljivo je krmljenje v jutranjih urah. Zimske noči izčrpajo ptice, zato so najbolj potrebne izdatne hrane v tem času.

Skica 2

Skica 3

Skica 4

Nobena ptičja vrsta še ni propadla ali se obdržala zaradi krmljenja v zimskem času, vendar je humanost človeka prvi pogoj, da pomagamo pticam z rednim krmljenjem prebiti kruti čas zime.

Posebna zanimivost zimskega krmljenja in sploh je v opazovanju zimskih gostov ob krmilšču. Krmilnica ni le šola spoznavanja različnih vrst ptic pač pa tudi njihovega vedenja. Kdor zna opazovati, bo iz ptičjega gibanja ob prehranjevanju kmalu spoznal, da se posamezne vrste ptic ne razlikujejo le po barvi in obliki temveč tudi po vedenju.

Najpogostejši obiskovalci naših krmilnic so vrabci, sinice, zelenci, škinkavci, rumeni strnadi, živahni čički in brezovčki, kadar pa je zima še posebno mrzla kot je letos, opazimo ob krmilnici tudi pinože, kaline in dleske.

Glede na to, da je ptujsko področje izredno bogato z raznovrstnimi pticami želim, da pomagamo s krmljenjem. Hvaležne ptice pa nam bodo našo naklonjenost zagotovo povrnille v spomladanskem času s prelepim žvrglenjem v naši okolici.

Alojz TOVORNIK

DEJAVNOST PLANINCEV — SEKCIJE PERUTNINA

December je čas inventur, zato smo se tudi planinci PP zbrali na »letni inventuri« v domu na Šmohorju.

Pregledali smo opravljeno delo v letu 1980 in ugotovili, da smo se udeležili pohoda »Po poteh Titove mladosti in XIV. divizije« na Bohor, izlete pa izvedli na: Golico, Pohorje, Triglavsko pogorje, Triglav, Snežnik, Lobjnik, Rašico, Donačko goro in Šmohor.

Vodstvo planinske sekcije Perutnina je prevzel Franc Kodela (plan).

Sprejeli smo tudi program dela za leto 1981 in sicer načrtujemo organizirati izlete na: Lisco ali Petrovce, Paški Kozjak, Slivnico nad Cerknico, Vremščico ali Poljansko dolino, Kamniške Alpe ali Jalo-vec, Triglav, Gorjance, Bohor, Boč in Donačko goro.

Z detaljnim programom dela vas bomo seznanili kdaj drugič in tudi sproti pred vsako akcijo.

Pričakujemo večjo udeležbo kot doslej.

L. C.

Velika družina v Avto moto društvih

Leto je naokoli in veliko voznikov se bo v kratkem znova odločilo za včlanitev v avtomoto društvo v svojem kraju. Leta 1980 je bilo kar 92.287 slovenskih voznikov včlanjenih v društva.

Veliko pa je tudi takih voznikov, ki se doslej še niso odločili za članstvo. Prav gotovo je med njimi največ tistih, ki doslej sploh niso vedeli, kakšne prednosti daje članstvo v enem od avtomoto društev. Veliko voznikov bo v društvenem delu našlo tisto, kar jih zanima, privlači, pa naj bo to družabna srečanja, turistična dejavnost, športna udejstvovanja ter preventivna dejavnost v cestno prometnih predpisih.

Pri AMZ Slovenije je uvedena služba »pomoč — informacije«, ki deluje posodobljena na naših cestah in so usluge brezplačne. Prav tako so usluge v bazah — nam najbližja v Mariboru. Članski ugodnosti pri različnih tehničnih storitvah je kar veliko, med njimi pa prav gotovo velja največja pozornost **brezplačni vleki** v nesreči poškodovanega avtomobila do 500 km. Uspešno je razvita tudi turistična dejavnost, kjer lahko člani dobijo kreditno pismo za tujino. Z njim si zmanjšate skrb, če ste v tujini zabredli z avtom v težave, pa naj bo to nesreča ali okvara avta. Tudi pri različnih potovanjih so različni popusti kot v hotelih, kampih ali gostiščih pri nas ali v tujini. Tudi pri kasko zavarovanju imajo člani avtomoto društva 10 odstotni popust.

Vsak mesec prejemajo člani tudi »MOTOREVIJO«, ki je vključena v članarino in obširno poroča o vsem kar zanima voznike. Kot društvena ugodnost deluje mehanična delavnica, ki popravlja vozila članom.

Ko se odločite, da se vključite v naše vrste, vas bomo z veseljem sprejeli. Dnevno se vrši včlanjevanje od 6 — 14 ure v pisarni Avto moto društva Ptuj — Cvetkov trg 4 Ptuj (pri kinu).

AVTO MOTO DRUŠTVO
PTUJ

- SKICA 2 — enostavna krmilnica
SKICA 3 — okenska krmilnica
SKICA 4 — zadnja stran krmilnice je odprta in omogoča opazovanje ptic pri krmljenju
SKICA 5 — krmilni lončki
sinice se radi obežajo na različne posode (cvetlični lončki, krmilni obroči itd.), ki so napolnjene z mešanico zrnja in loja.

Kako bo potekal popis prebivalstva

Na slovenskem ozemlju je bil prvi popis prebivalstva oziroma prvo štetje prebivalstva, kot so takrat rekli, že leta 1754 v času Avstro-Ogrske. Od takrat do danes je bilo izvedeno še 10 popisov. Zadnji je bil, kot se še spominjate, leta 1971. Po letu 1960 smo sprejeli priporočilo Organizacije združenih narodov, naj bo popis prebivalstva vsakih 10 let.

Letos je torej pred nami spet popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj, ki bo izveden v prvi polovici aprila. Da bi bil popis kvaliteten vas tokrat seznanjamo z nekaterimi, za naše potrebe najpomembnejšimi določili »Zakona o popisu prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj v letu 1981.« S tem vam želimo pomagati, da se boste lahko na popis temeljito pripravili in s popisovalci aktivno sodelovali.

1. člen

V Socialistični federativni republiki Jugoslaviji se opravi v dneh od 1. do 15. aprila 1981 popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj (v nadaljnjem besedilu: popis).

Popis se opravi po stanju na dan 31. marca 1981 ob 24. uri.

Takoj po popisu bo izvedena statistična kontrola kakovosti s popisom zbranih podatkov.

2. člen

S popisom bodo zajeti:

1. Državljeni Socialistične federativne republike Jugoslavije,

tujci državljani in osebe brez državljanstva, ki imajo stalno prebivališče v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji, ne glede na to, ali so ob popisu v Socialistični federativni republiki Jugoslaviji ali v tujini;

2. Gospodinjstva oseb iz 1. točke tega odstavka,

3. Stanovanja in drugi nastanjeni prostori.

S popisom bodo zajeti tudi državljani Socialistične federativne republike Jugoslavije, tuji državljani in osebe brez državljanstva, ki imajo stalno prebivališče v tujini, ob popisu pa bodo na ozemlju Socialistične federativne republike Jugoslavije.

Ne glede na prvi in drugi odstavek tega člena ne bo zajeto s popisom diplomatsko osebje tujih diplomatskih in konzularnih predstavništev in ne člani njihovih družin, kot tudi ne stanovanja v lasti tujih držav.

3. člen

O osebah, ki bodo zajete s popisom, bodo zbrani naslednji podatki: priimek in ime, kraj (naselje) in občina, v kateri stanujejo ali začasno prebivajo, delajo oziroma obiskujejo šolo; razlog za odsotnost iz kraja stalnega stanovanja oziroma za prisotnost v kraju popisa; spol, datum rojstva, kraj in občina rojstva, zakonski stan; pripadnost narodu, narodnosti ali etnični skupini; materin jezik, pismenost, šolska izobrazba, šola, ki jo obiskujejo;

število živorojenih otrok; kraj in občina, iz katere so se doselili in leto doselitve; poklic, občasno opravljanje drugih del zaradi pridobivanja sredstev za preživljanje, družbenoekonomski položaj, dejavnost in viri sredstev za preživljanje.

Poleg podatkov iz prvega odstavka tega člena bodo zbrani s popisom:

1. za osebe v delovnem razmerju — tudi podatki o firmi oziroma imenu in matični številki organizacije združenega dela in druge organizacije oziroma skupnosti, kot tudi o enoti v sestavi, v kateri delajo, o stopnji njihovih strokovnih usposobljenosti, o pogostosti vračanja iz kraja dela v kraj stanovanja in o trajanju dela izven kraja stanovanja;

2. za učence in študente, ki obiskujejo šolo izven kraja, v katerem stalno stanujejo, tudi podatki o pogostosti vračanja v ta kraj;

3. za državljane Socialistične federativne republike Jugoslavije, v tujini — tudi podatki o imenu države v kateri začasno prebivajo, in o času, ki so ga prebili na delu pri tujem delodajalcu ali samostojnem delu;

4. za državljane Socialistične federativne republike Jugoslavije v tujini, ki se pred popisom vrnejo z dela pri tujem delodajalcu ali s samostojnega dela v tujini

— tudi podatki o času, ki so ga prebili na tem delu od leta 1965 do popisa.

4. člen

S popisom gospodinjstev bodo zbrani naslednji podatki: priimek in ime osebe, po kateri se vodi gospodinjstvo, priimki in imena članov gospodinjstev in drugih, ki stanujejo v gospodinjstvu ali so v njem ob popisu, kot tudi ime kraja, ulica in hišna številka, v kateri te osebe stanujejo oziroma v kateri so; v kakšnem razmerju so posamezni člani gospodinjstvi z osebo, po kateri se vodi gospodinjstvo; pravna podlaga za uporabo stanovanja; posest hiše ali stanovanja za počitek in rekreacijo; ali je v dvorišču vodnjak; o poslovnem sodelovanju članov gospodinjstva s kmetijsko zadrugo ali v drugih oblikah združevanja kmetov ali z organizacijo združenega dela; površina lastnega uporabljenega in obdelovalnega zemljišča, kot tudi glavni podatki o živinskem staležu, perutnini, čebeljih panjih, traktorjih in kombajnih.

5. člen

S popisom stanovanj bodo zbrani naslednji podatki: ime kraja, ulica in hišna številka, v kateri je stanovanje; površina stanovanja in število sob, ali ima stanovanje kuhinjo, napeljavo in sanitarne prostore, lastnina stanovanja; uporaba stanovanja (za Nadaljevanje na 12. strani)

Smučarsko tekmovanje perutninarjev

Osnovna organizacija ZSMS v Perutnini Ptuj je dne 24. 1. 1981 organizirala smučarsko tekmovanje v veleslalomu. Tekmovanje je potekalo na smučiščih Rogle. Mladinci smo odločili, da tekmovanje pripravimo za vse zaposlene v naši DO.

Medtem ko smo zbirali prijave, smo s smučarskim klubom »Unior« Zreče uredili vse potrebno za tekmovanje. Progo so nam Zrečani dobro postavili. Dobili smo tudi štartne številke, merjenje časa pa smo imeli elektronsko, tako da so tudi nas ločile le stotinke sekund medzaporednimi mesti.

Škoda je, da se tekmovanja niso udeležili vsi prijavljeni. Na štart nas je prišlo 25. Tekmovanje je potekalo v pravem tekmovalnem duhu in vsi smo se prav zagrizeno spustili po beli strmini.

Največ uspeha je imela ekipa TOZD Transservis saj je zmagala posamezno in ekipno.

Rezultati prvih 5 posamezno:

1. Ivan ROGELJ TOZD Transservis	čas 78,55
2. Franjo BEZJAK TOZD Tovarna krmil	čas 78,57
3. Marjan FERČEC DSSS	čas 79,47
4. Anton DOMITER TOK Kooperacija	čas 80,25
5. Franc POLANEC TOZD Transservis	čas 80,88

EKIPNO:

1. TOZD Transservis
2. TOK Kooperacija
3. TOZD Tovarna krmil
4. DSSS
5. TOZD Commerce
6. TOZD Mesna industrija

Franjo BEZJAK

IZ BILTENOV MDA BRKINI 80

PP — NAŠ POKROVITELJ

Pri PP-ju nastajajo piščanci, pa takšni kot smo jih imeli za kosilo v sredo 16. 7. 1980. Kuhar je pri kosilu ustregel, ter nas že teže vedel, da imamo ptujčani zvečer kulturni program in nam je je bila dobrodošla. — BRAVO, ne takšni kot smo mi, pač pa KUHNJA!

Ptujski piceki so torej na svoji konferenci sklenili, da nas bodo financirali na MDA BRKINI 80. To so tudi storili, vendar so za svoje piščance riskirali bolj malo, saj so nas opremili s samimi premajhnimi majicami, kot da bi računali samo na piceke, na nas peteline pa so pozabili. Vendar pa se petelini za to ne sekiramo, ker smo starejši in bolj zaliti in nam mraz ne pride do kosti. Za premajhne majice pa se nam bodo oddolžili z 21-dnevnim žalovanjem, ko nas ne bo doma.

PTUJSKI PETELINI
in še kdo!
(Bilten štev. 1)

OBISK IZ PTUJA

Zjutraj smo izvedeli, da bomo dobili obisk iz Ptuja. Že ko smo šli na traso, smo začeli s pripravi na to, kako jih bomo pozdravili. Zmenili smo se, kdo bo začel pozdrav, a navadno se za-

takne ravno tu, kajti nihče nima poguma, da bi začel prvi. Ves čas do malice smo mrzlično kopali in odvažali zemljo. Delo nam je šlo hitro od rok. Zdi se mi, da najhitreje, odkar smo tu. Željno pričakovan obisk je bil končno na vidiku. Tedaj pa smo res poprijeli za kramp in lopate. Prišli so: Diana BOHAK kot predstavnik občinske konference ZSMS Ptuj, tov. Drago ČATER kot predstavnik našega pokrovitelja Perutnine Ptuj in tov. Milan ČUČEK. Ko so videli, kako delamo, so se tudi oni oprijeli lopat in krampov in nam pomagali. Ne vem sicer, če smo za to dobili kaj več procentov, a že dobra volja in zgled je nekaj.

Popoldne smo imeli z gosti brigadno konferenco. Povedali so nam novice iz Ptuja, mi pa smo jim povedali o našem delu na trasi in kako preživljamo popoldneve v naselju. Tov. ČATER je tudi sam sodeloval na delovnih akcijah in povedal nam je marsikaj zanimivega iz tistih časov. Kot zanimivost je omenil Jožeta KLAJNSKA — VASJO, katerega ime je nosila brigada iz Ljubljane, ki je bila z nami na akciji. Ugotovili smo, da bi se dalo delati še bolje, da lahko dosežemo lepe rezultate na področju interesnih dejavnosti in na trasi, če bomo vsi delali. Po pogovoru smo zapeli še nekaj pesmi in čas nam je hitro minil.

(Bilten štev. 3)

stanovanje, počitek in rekreacijo, opravljanje poslovne dejavnosti), nadstropje, na katerem je stanovanje, leto zgraditve, vrsta hiše in material zunanijh sten hiše.

Kdor je zajeť s popisom, mora dati na vsa vprašanja iz popisnih obrazcev pravilne in popolne odgovore.

Podatke o odsotnih članih gospodinjstva daje tisti član gospodinjstva, ki so mu podatki najbolj znani, o otrocih starih do petnajst let, pa eden izmed rodelcev ali skrbnik.

Kdor je zajet s popisom, se ni dolžan izreči o tem, kateremu narodu, narodnosti oziroma etnični skupini pripada, popisni obrazec pa mora vsebovati o tem pouk.

Tisti, ki bodo določeni za popisovalce, instruktorje, kontrolorje ali za opravljanje drugih nalog in del v zvezi s popisom, so kot takšni dolžni sodelovati pri popisu.

Osebe iz 9. člena tega zakona morajo varovati kot uradno taj-

nost vse podatke, zbrane od posameznikov, ki se nanašajo na njihove osebne, družinske in premoženjske razmere.

Z denarno kaznijo od 500 do 5.000 dinarjev se kaznuje za prekrške oseba iz 9. člena tega zakona, ki brez opravičenega razloga noče sodelovati pri opravljanju nalog in del iz navedenega člena.

Z denarno kaznijo od 500 do 5.000 dinarjev se kaznuje za prekršek oseba, zajeta s popisom, ki osebi iz 9. člena tega zakona noče dati podatkov, ki se zahtevajo s popisom, ali ji da neresnične podatke ali onemogoči preveritev danih podatkov (3., 4. in 5. člen).

Že pred izvedbo popisa pa boste prejeli v delovni organizaciji pomožne popisne liste, katere morate hraniti in jih ob popisu izročiti popisovalcu.

S podrobnejšimi navodili vas bomo seznanili v prihodnji številki Perutninaria.

Urednik

V nedeljo 1. marca bo v Ptuj 20. jubilejno kurentovanje. Ob 10. uri bo na Titovem trgu nastop 20. etnografskih skupin. Ob 15. uri pa bo karnevalska povorka po ptujskih ulicah.

V tem delu bomo sodelovali tudi perutninarji.

[illegible]

PTUJSKI PERUTNINAR, glasilo delovnega kolektiva in kooperantov Mesokombinata Perutnina Ptuj, izdaja delavski svet OZD. Glasilo ureja uredniški odbor: Franjo Bezjak, Ivan Ciglar, Igor Gallič, Marilja Glaser, Jože Ilvošek, Majda Kuzma, Marica Pešec. Glavni urednik Lojze Čajkno, odgovorni urednik Jakob Butolen. Naklada 1.900 izvodov, uredništvo in uprava Ptuj, Potrčeva 8. Rokopisilne in fotografije ne vračamo. Glasilo je oproščeno temeljnega prometnega davka, na podlagi mnenja Sekretariata za informacije pri IS SR Slovenije, št. 421-1/72, z dne 5. 12. 1977. Tiska TOZD Ptujška tiskarna, Ptuj.

SAMOUUPRAVNI SPORAZUM

o izumih, tehničnih izboljšavah in koristnih predlogih

K SPLOŠNEMU AKTU O INOVACIJAH

V tej številki glasila Ptujski perutninari objavljamo osnutek samoupravnega sporazuma o izumih, tehničnih izboljšavah in koristnih predlogih, ki je pripravljen za javno obravnavo.

Takega splošnega akta v naši DO dosedaj še nismo imeli, dasi ravno je Perutnina na področju tehničnega in tehnološkega razvoja dosegla v kratkem času velik razvoj. Zato ne bi mogli govoriti, da v naši DO dosedaj ni bilo v taki ali drugačni obliki inventivne dejavnosti, le da je imela ta drugačno izrazno obliko.

K hitremu razvoju naše DO so v veliki meri pripomogli znanstveni dosežki, ki jih je perutninarstvo, kot mlada gospodarska panoga, doseglo v Ameriki in Zah. Evropi in ki smo jih z nakupom reprodukcijskega materiala in opreme znali spretno prenesti in adaptirati v naše razmere. Pri tem je bilo danih nebroj predlogov pa tudi tehničnih izboljšav, ki so jih naši delavci pri opravljanju svojih delovnih nalog vsakodnevno vnašali v prakso.

Sedaj, ko smo v OZD dosegli že neko višjo stopnjo tehničnega in tehnološkega razvoja in ko ta razvoj hočemo še naprej izpopolnjevati in razvijati moramo, svoje razmerje do novatorstva in racionalizatorstva še posebej izoblikovati. Danes imamo v organizaciji

zaposlenih veliko število strokovnih delavcev in več sto kvalificiranih in visoko kvalificiranih delavcev, ki bi lahko več storili na tehničnih izboljšavah pa tudi v pogledu racionalizatorstva, le da je potrebno te ljudi, pa tudi vse druge, bolj vzpodbuditi k takemu delu in jih zato tudi posebej stimulirati.

Prav tako, da bi se spodbudil hitrejši razvoj znanstvenega tehničnega ustvarjanja in da bi izumiteljstvo, novatorstvo in racionalizatorstvo postalo množično, se predlaga sprejem posebnega splošnega akta, ki to problematiko celovito obravnava, s čemer bi zagotovili normativni položaj te dejavnosti.

V sporazumu, ki ga bomo v razpravi še najbrž dopolnili, so obdelana vsa tista področja, ki omogočajo, da se bodo vse inovacije v bodoče temeljito obravnavale, predlagatelj pa bo dobil za to primerno plačilo. Seveda je pri tem jasno, da je nagrada za tako delo lahko vzeta le iz vrednosti ki jo je ali pa jo bo inovacija prinesla.

Da bi razprava pred sprejemom sporazuma bila čim kvalitetnejša, apeliramo na OOS, da se angažirajo pri razjasnjevanju tematike in da razpravo dobro organizirajo.

Uredništvo

Osnutek sporazuma

Po določilih zakona o patentih in tehničnih izboljšavah Ur. list SFRJ št. 44/60, 28/62 in 24/74, določbe 28. čl. statuta in 92. člena samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za delitev osebnih dohodkov OZD, so delavci na zboru delovnih ljudi v TOZD in DSSS sprejeli

SAMOUUPRAVNI SPORAZUM

o izumih, tehničnih izboljšavah in koristnih predlogih

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

Namen in naloga tega sporazuma je, da se v delovni organizaciji določi postopek in pogoji za preizkušnjo in uporabo izumov (patentov), tehničnih izboljšav in drugih koristnih predlogov ter postopek in način določanja nadomestila za izume, oz. nagrade za tehnične izboljšave in koristne predloge.

Delovna organizacija in posamezne TOZD so poslovno zainteresirane za razvoj inovacijske dejavnosti, to je, za pridobitev izumov, tehničnih izboljšav in koristnih predlogov članov te delovne organizacije kot tudi s strani oseb, ki ne združujejo dela v našo OZD.

Inovacijska dejavnost se v delovni organizaciji odvija kot redna dejavnost in kot sestavni del njenih proizvodjalnih in razvojnih načrtov. Organizacija in načrtovanje inovacijske dejavnosti so urejeni v tem in drugih samoupravnih aktih.

Vsak član delovnega kolektiva, ne glede na delo, ki ga opravlja, kot tudi druge osebe, lahko predlagajo izume, tehnične izboljšave in koristne predloge, katerih namen je izboljšanje in izpopolnjevanje osnovne dejavnosti delovne organizacije v okviru njene registracije.

Pri tem morajo TOZD in avtorji tehničnih inovacij upoštevati določila Zakona o patentih in tehničnih izboljšavah, statuta, sporazuma in drugih samoupravnih aktov TOZD in DO in upoštevati pri tem gospodarsko — ekonomski učinek predloga. Pristojni organ se mora pravočasno in v določenem roku izreči, ali predloženo tehnično inovacijo sprejme v postopek ali jo zavrže.

S samoupravnim sporazumom se še posebej spodbujajo člani delovnega kolektiva na vsestransko iskanje boljših delovnih pogojev, na uvajanje novih rešitev določenega tehničnega problema, na bolj smiselno uporabo delovnih sredstev in sredstev za delo, tehničnih sredstev in tehnoloških in drugih delovnih postopkov, s katerimi se dosega večji delovni učinek, večji izkoristek strojev in naprav, materiala in surovin, boljša organizacija in kontrola proizvodnje, bolj učinkovito poslovanje in boljša zaščita pri delu.

Zato se določijo:

2. člen

1. Organi, ki obravnavajo izume, tehnične izboljšave in koristne predloge,

2. Postopek za pridobitev izumov in priznavanje izboljšav,

3. Postopek za ocenjevanje koristnosti in uporabnosti izumov, tehničnih izboljšav in koristnih predlogov,

4. Postopek za določanje nadomestil, nagrad in posebnih priznanj,

5. Pravice in dolžnosti izumiteljev, avtorjev in tehničnih izboljšav in avtorjev koristnih predlogov, kakor tudi uporabnikov te-tega.

3. člen

Izum pomeni novo ustvarjalno rešitev določenega tehničnega problema, ki se ga da uporabiti v dejavnosti delovne organizacije in ki izpolnjuje zahteve, ki jih določa zakon za pridobitev patentnih pravic.

Na podlagi obstoječih predpisov in določil tega samoupravnega sporazuma predstavlja izum novo ustvarjalno rešitev določenega tehničnega vprašanja, oz. tehničnega problema in se lahko uporabi v osnovnih dejavnostih delovne organizacije. Pri tem je potrebno upoštevati to, da se izum prvičkrat uvaža v OZD ter da takšna uporaba ni po zakonu izključena.

4. člen

Tehnična izboljšava pomeni tehnično rešitev, ki je dosežena s smiselnejšo uporabo že znanih tehničnih sredstev in tehnoloških postopkov, s katerimi se dosega večji delovni učinek, večja kakovost izdelka, prihranek materiala in energije, boljši izkoristek strojev in naprav, boljša kontrola proizvodnje in boljša zaščita pri delu.

Za tehnične izboljšave ne štejejo:

1. predlogi za izboljšanje organizacije na področju administracije, knjigovodstva, dokumentacije, statistike in načrtovanja ter organizacijske spremembe na področju storitvenih dejavnosti in blagovnega prometa,

2. predlogi strokovnih sodelavcev v znanstveno raziskovalnih ustanovah in konstrukcijskih birojih, če se nanašajo na projekte, konstrukcije in tehnološke postopke, ki so jih strokovni sodelavci pripravili in opravili v okviru svojih rednih službenih nalog,

3. predlogi, ki dejansko predstavljajo samo prenos že znanih tehničnih izkušenj domačih in tujih organizacijskih enot, oz. tehnično boljše razviti organizacij, ali predlogi, ki izvirajo iz strokovne literature. Ti predlogi se lahko smatrajo za koristne predloge v smislu določb 5. čl. tega sporazuma.

5. člen

Koristni predlogi so spodbudni predlogi posameznikov in predstavljajo smoternejšo rešitev za opravljanje katerekoli dejavnosti v delovni organizaciji, a se po določilih zakona o patentih in tehničnih izboljšavah ne štejejo za izum ali tehnično izboljšavo.

Taki predlogi so:

1. predlogi strokovnih sodelavcev v znanstveno raziskovalnih službah, ki se nanašajo na projekte, konstrukcije in tehnološke postopke, ki so jih ti strokovni sodelavci pripravili ali pri njih sodelovali in opravili v okviru svojih rednih službenih nalog, če prekašajo pričakovane zadane naloge, oz. njihove redne zadolžitve, žitve,

2. predlogi, ki niso izvirni, pač pa predstavljajo samo prenos tehničnih izkušenj in dogajanj iz drugih delovnih organizacij ali iz strokovne literature,

3. predlogi, ki niso tehnične narave, ampak se nanašajo še posebej na izboljšanje organizacije na področju administracije, knjigovodstva, dokumentacije, statistike, načrtovanja in na organizacijske ukrepe na področju blagovnega prometa in prometa storitev.

6. člen

Za predlagatelja izuma, tehnične izboljšave in koristnega predloga se smatra oseba, ki je dejansko neposredno osebno ustvarila določene pogoje za pridobitev pravice do izuma, tehnične izboljšave ali koristnega predloga.

7. člen

Določbe tega samoupravnega sporazuma se obvezno uporabljajo za vse izume, tehnične izboljšave in koristne predloge, ki so nastali v DO. Za takšne se štejejo:

1. če so nastali v času, ko je izumitelj oz. avtor bil v rednem delovnem razmerju v DO, oz. če so v neposredni zvezi z njegovim delom,

2. če so nastali v 6 mesecih po prenehanju delovnega razmerja izumitelja oz. avtorja v OZD in so v neposredni zvezi z njegovim dosedanjim strokovnim delom v DO,

3. če je do njihovega ustvarjanja prišlo po nalogu DO in z uporabo njenih sredstev, ne glede na to, kje in kdaj so bili ustvarjeni oz. uveljavljeni.

Za izume, tehnične izboljšave in koristne predloge, ki niso bili ustvarjeni v OZD v smislu določil tega člena, veljajo določila zakona o patentih in tehničnih izboljšavah in drugi zakonski predpisi in samoupravni akti, ki urejajo zadevne pravne norme in razmerja.

8. člen

Pri uveljavljanju določil tega sporazuma se uporabljajo določbe zakona o patentih in tehničnih izboljšavah in drugih veljavnih predpisov s tega področja, določila statuta TOZD in OZD in samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za delitev OD, kakor tudi drugi samoupravni akti.

II. ORGANI, KI OBRAVNAVAJO IZUME, TEHNIČNE IZBOLJŠAVE IN KORISTNE PREDLOGE

9. člen

Organi, ki obravnavajo in odločajo o izumih, tehničnih izboljšavah in koristnih predlogih so:

1. delavski svet TOZD in DSSS,

2. skupna inovacijska komisija.

DS TOZD oz. DSSS odloča o vsakem izumu, tehnični izboljšavi oz. koristnem predlogu, ki je pomemben in se nanaša na posamezni TOZD oz. DSSS, na predlog skupne inovacijske komisije.

Če je tehnična izboljšava ali koristen predlog odobren oz. sprejet in če predlagatelj zahteva odkup izuma, tehnične izboljšave ali koristnega predloga, odloči o vrednosti in višini denarnega nadomestila oz. nagrade delavski svet TOZD oz. DSSS.

10. člen

Skupna inovacijska komisija je sestavljena iz delegatov vseh TOZD in DSSS. V njo voli vsaka TOZD in DSSS po enega člana. Dolžnost komisije je predvsem da:

— usmerja in spodbuja raziskovalno dejavnost, novatorstvo in racionalizatorstvo,

— strokovno preverja in ocenjuje predloge izumov, tehničnih izboljšav in koristnih predlogov, ki so bili poslani in prijavljeni komisiji ter ugotavlja, če vsebujejo pogoje za priznavanje nadomestila,

— preverja in računsko ugotavlja pričakovane ali praktično doseženi ekonomski uspeh po načelih gospodarske pomembnosti, namembe, komercialnega učinka, obsega možnega izkoriščanja kot tudi druge odločilne okoliščine,

— izdelava predlog za nadomestilo ali odkup in ga predloži DS TOZD,

— na podlagi določila tega sporazuma in zakona opravlja vsa ostala strokovna dela, če niso v pristojnosti drugega organa.

11. člen

Vsi organi upravljanja, poslovodni organi in strokovne službe so dolžni skrbeti za razvoj izumov, tehničnih izboljšav in koristnih predlogov. Ta dolžnost zajema predvsem:

— da ustvarijo materialne pogoje za razvoj vseh oblik inventivne dejavnosti,

— da omogočijo čim hitrejšo obravnavo in realizacijo vseh pri-
spelih predlogov v svrhu materialne stimulacije inventivne dejavnosti,

— da varujejo pravice predlagateljev inventivnih predlogov in njih poslovno tajnost,

— da gojijo odnose, ki spodbudno delujejo na širjenje inventivne dejavnosti.

12. člen

Skupna inovacijska komisija je pristojna za ves potek od sprožitve predloga inventivne dejavnosti, ocenitve uporabljivosti in koristnosti predlogov in za predlaganje višine odškodnin in nagrad po določilih tega samoupravnega sporazuma.

Komisija mora pritegniti k sodelovanju tudi direktorje prizadetih TOZD kjer se bo predlog realiziral in izkoriščal. V posameznih, zlasti spornih ali strokovno zelo zahtevnih primerih, mora komisija pritegniti k sodelovanju tudi druge strokovnjake iz delovne organizacije ali zunaj nje.

13. člen

Pred obravnavo na seji delavskega sveta TOZD ali delovne skupnosti je treba izvesti pripravljalni postopek v okviru komisije za inovacije.

Poročilo komisije poda predsednik komisije za inovacije na seji delavskega sveta, kot tudi v obravnavo. Delavski svet ni odvisen od stališč komisije, je pa dolžan v obrazložitvi svoje odločitve navesti razloge, zaradi katerih je določil drugače kot je predlagala komisija.

14. člen

DS TOZD ali DSSS odloča na seji o izplačilu nagrad ali odškodnin za sprejet predlog.

Prizadeti izumitelj ali avtor ima pravico udeležbe na seji DS.

15. člen

Če predlagatelj ne soglaša z odločitvijo DS TOZD ali delovne skupnosti ima pravico do ugovora na DS delovne organizacije.

DS delovne organizacije preverja le zakonitost postopka in ne odloča o višini izplačila odškodnine.

III. POSTOPEK ZA PRIJAVO IN SPREJEM PREDLOGA

16. člen

Prijavitelj prijavi predlog svojega izuma, tehnične izboljšave ali koristnega predloga na predpisanem obrazcu, ki je sestavni del tega sporazuma.

Vsak delavec, na kateremkoli delovnem mestu ima pravico, da sproži postopek, kadar meni, da se v delovnem procesu da kaj izboljšati, in dolžnost kadar meni, da je rešitev določenega problema nujna in možna.

Zainteresirani delavec poda svoj predlog na predpisanem obrazcu in ga pošlje v zaprti kuverti na Splošni sektor delovne organizacije z oznako »Za skupno inovacijsko komisijo«, kopijo predloga pa pošlje predlagatelj direktorju TOZD na katerega se predlog nanaša.

17. člen

Prijava izuma tehnične izboljšave ali koristnega predloga mora vsebovati opis predloga, načrte in dokumentacijo, ki dokazuje uporabnost, koristnost in pomembnost izuma, tehnične izboljšave ali koristnega predloga in druge listine, ki so pomembne za ocenjevanje koristnosti in pomembnosti.

Komisija lahko zahteva od prijavitelja tudi druge dokazilne listine, s katerimi razpolaga, kot tudi strokovne nasvete in druge podatke, potrebne za uporabo izuma, tehnične izboljšave ali koristnega predloga. Če prijavitelj tega ne stori si komisija sama zagotovi potrebne podatke, kar pa se upošteva pri ocenjevanju sodelovanja izumitelja ali avtorja.

Prijavitelj mora sporočiti tudi morebitne viire, na katere se je opiral pri sestavljanju predloga. Če prijavitelj ne navede teh podatkov oz. jih zamolči, je popolnoma odgovoren za vse morebitne posledice.

Prizadeti v postopku pri uveljavljanju in obravnavanju inventivnih predlogov ne smejo sodelovati kot izvedenci in odločati.

Prizadeti se iz postopka izloči:

kot član organa iz 10. čl. tega pravilnika, če je:

- sam predlagatelj inventivnega predloga ali soupravičenec,
- s predlagateljem v zakonu ali v sorodstvu,
- predlagatelj skrbnik, posvojitelj, posvojenec, ali rejnik,
- predlagatelju neposredno nadrejen ali podrejen.

18. člen

Če prijavlja izum, tehnično izboljšavo ali koristen predlog več članov delovne skupine, mora prijava vsebovati priimke in imena, naslove in odstotek udeležbe posameznega izumitelja oz. avtorja.

19. člen

Posamezni sodelavci ali skupina sodelavcev v delovni organizaciji lahko sklene s pristojnim organom, to je komisijo, oz. DS TOZD ali delovne skupnosti pismeni inovatorski dogovor za rešitev določenega problema ali nalog, za katere je delovna organizacija oz. TOZD še posebej zainteresirana.

20. člen

Izumitelj oz. avtor tehnične izboljšave ima pravico zahtevati sklenitev pogodbe o izkoriščanju izuma, tehnične izboljšave, oz. o nadomestilu za izum ali tehnično izboljšavo na osnovi predpisov Zakona o patentih in tehničnih izboljšavah, pa tudi na podlagi določil tega sporazuma.

21. člen

Izumitelj ima pravico zahtevati, da s TOZD ali delovno skupnostjo sklene pogodbo o deležu nadomestila, ki mu pripada v slučaju prisilne licence ali če TOZD ali delovna skupnost sklene pogodbo o koriščenju patenta z neko drugo delovno organizacijo.

22. člen

Avtor koristnega predloga ima pravico skleniti z delovno organizacijo oz. TOZD pogodbo o izkoriščanju njegovega predloga, o ugotavljanju koristnosti le-tega in o izplačilu določenega nadomestila.

23. člen

Ko inovacijska komisija sprejme predlog predlagatelja, mora takoj, najkasneje pa v 30 dneh po prejemu pričetni s proučevanjem dospelega predloga. Komisija predlog vsestransko razčleni in ga z obrazložitvijo posreduje DS TOZD ali delovni skupnosti v dokončno odločitev.

V svoji obrazložitvi komisija pove, če se predlog izuma predlaga za sprejem samo v naši državi, ali je pomemben tudi za druge države in katere.

Avtor izuma mora strokovno pomagati pristojni službi v DO, tako, da ta pravočasno in po predpisih prijavi izum Zveznemu zavodu za patente in pristojnim zavodom v tujini.

Če avtor ni pripravljen sodelovati v prijavi, ima DO pravico, da sama zaščiti novo tehnično rešitev.

24. člen

DS TOZD ali delovne skupnosti odloča na svoji seji, ali je zainteresiran, da v svojem imenu, kot predlagatelj dostavi predloženo prijavo izuma v obravnavo pristojnemu organu Zveznega zavoda za patente Beograd. Na podlagi zadevnega sklepa TOZD ali delovne

skupnosti kot predlagatelj prevzame nase vse stroške, ki so s tem v zvezi ter stroške za pridobitev odgovarjajočih patentnih listin.

Rok za vložitev predloga prijave patenta je največ 3 mesece od sprejema izuma, oz. tehnične izboljšave.

25. člen

Če DS TOZD ali delovne skupnosti odloči, da sprejme izum oz. tehnično izboljšavo v postopek, mora o tem obvestiti predlagatelja izuma. Obvestilo mora biti pisмено. V kolikor predlagatelj izuma ali tehnične izboljšave ne soglaša s sklepom pristojnega organa upravljanja ima pravico ugovora na DS delovne organizacije v 8 dneh po prejemu pismenega obvestila.

Če komisija pri ocenjevanju predloga ugotovi, da predloženi izum, tehnična izboljšava ali koristen predlog ne odgovarja koristim TOZD ali delovne skupnosti mora to svojo ugotovitev natančno obrazložiti v svojem poročilu, predlagatelja pa pisмено obvestiti o tem. Če je predlog odklonjen, avtor sam razpolaga s svojo zamisljivo.

IV. POSTOPEK ZA OCENITEV KORISTNOSTI IN UPORABNOSTI PREDLOGOV

26. člen

Koristnost predloženega izuma ocenja skupna inovacijska komisija, ki je DS TOZD ali delovni skupnosti predlagala, da sprejme predloženi osnutek izuma zaradi prijave Zveznemu zavodu za patente v Beogradu oz., da ga začne uporabljati v TOZD oz. delovni skupnosti.

27. člen

Preden izračuna osnovo za nadomestilo, mora pristojna komisija ugotoviti:

1. Tehnični in gospodarski pomen izuma, tehnične izboljšave ali koristnega predloga za TOZD oz. DO,
2. Koristi, ki jih DO lahko doseže z uporabo izuma, tehnične izboljšave ali koristnega predloga,
3. Vrednost sredstev, ki jih je DO vložila v realizacijo izuma, tehnične izboljšave ali koristnega predloga in višino stroškov za priznanje izuma,
4. Delež izumitelja pri izumu,
5. Okoliščine, pri katerih je izum, tehnična izboljšava ali koristen predlog nastal (izumiteljevo redno delo v DO, uporaba sredstev TOZD ali DO pri izdelavi prototipa itd.),
6. Druge okoliščine, ki so pomembne za odmero nadomestila.

28. člen

Pri ocenjevanju tehničnega in gospodarskega pomena izuma, tehnične izboljšave ali koristnega predloga mora biti komisija še posebej pozorna, kadar se izum, tehnična izboljšava ali koristen predlog nanaša:

1. Na nov izdelek, ki ga TOZD še ne proizvaja,
2. Na povečanje storilnosti in ekonomičnosti poslovanja TOZD zaradi:
  - uvajanja novega ali izboljšanega obstoječega tehnološkega postopka,
  - uporabe obsega proizvodnje in izboljšano izkoriščanje obstoječih zmogljivosti v TOZD.
3. Ali se bo in v kolikšni meri izum ali tehnična izboljšava lahko porabila tudi s prodajo licence, da bi se s tem ustvaril materialni dohodek za TOZD.

29. člen

Pri ocenjevanju koristi oz. prihranka, ki ga TOZD oz. DO doseže z uporabo izuma, tehnične izboljšave ali koristnega predloga, mora komisija upoštevati tudi koristi oz. povečanje dohodka, ki ga bo TOZD dosegla v 3 letih od začetka izkoriščanja izuma, tehnične izboljšave ali koristnega predloga. Pri tem mora komisija upoštevati, ali se bo izum, tehnična izboljšava ali koristen predlog lahko uporabljal izven DO, tako s prodajo licence, kakor tudi s prisilno licenco.

Za prihranek se šteje:

1. prihranek časa,
2. prihranek materiala in energije,
3. prihranek pri uporabi osnovnih in obratnih sredstev,
4. stroški zaščite pri delu.

Pri izračunu stroškov izdelave in ugotavljanju ekonomske koristi od uporabljenih tehnoloških inovacij je treba računati in upoštevati vse neposredne in posredne stroške in ugotoviti kakšen je finančni učinek na enoto proizvoda ali storitve.

30. člen

Kot sredstva, ki jih je TOZD vložila v realizacijo izuma, tehnične izboljšave ali koristnega predloga se šteje zlasti:

1. vrednost materiala, porabljenega za izdelavo izuma, tehnične izboljšave ali koristnega predloga,
2. osební dohodki, izplačani v zvezi z izdelavo izuma, tehnične izboljšave ali koristnega predloga,
3. amortizacija osnovnih sredstev, ki so bila uporabljena pri izdelavi izuma, tehnične izboljšave ali koristnega predloga,
4. odpisi osnovnih sredstev, ki so bila nabavljena izključno za izdelavo izuma, tehnične izboljšave ali koristnega predloga,
5. stroški, ki jih je DO imela s pridobitvijo predloga izuma in stroški pristojbin za zaščito izuma.

31. člen

Razlika med koristnostjo in stroški, ki jih je TOZD ali delovna skupnost imela za uresničitev in priznanje izuma, tehnične izboljšave ali koristnega predloga, se šteje za osnovo pri določanju višine nadomestila.

32. člen

Pri ocenjevanju deleža, izumitelja ali avtorja pri izumu, tehnični izboljšavi ali koristnem predlogu je treba upoštevati predvsem naslednje okoliščine:

1. ali je izumitelj ali avtor dal samo idejo za izum, tehnično izboljšavo ali koristen predlog, ali je sodeloval oz. bo sodeloval tudi pri izdelavi prototipov, izdelavi tehnične dokumentacije in pri drugih strokovnih delih v zvezi z izumom, tehnično izboljšavo ali koristnim predlogom,
2. ali je izum, tehnična izboljšava ali koristen predlog neposreden rezultat delovne naloge, ki je izumitelju ali avtorju bila naložena ali je izumitelj oz. avtor prišel do inovacije poleg rednega dela za katerega je prejel plačilo,
3. stopnja zahtevnosti dela pri izumu, tehnični izboljšavi ali koristnem predlogu, ki presega stopnjo rednega dela na delovnem mestu izumitelja ali avtorja,
4. ali je izumitelj ali avtor svoj izum, tehnično izboljšavo ali koristen predlog ustvaril popolnoma sam, ali mu je pri tem strokovno kdo pomagal.

33. člen

Pri ocenjevanju drugih okoliščin, ki so pomembne za odmero nadomestila za odkup izuma, je treba upoštevati tudi naslednje:

1. ali je TOZD ali delovna skupnost omogočila izumitelju specializacijo oz. strokovno izpopolnjevanje, ki je prispevalo k uresničitvi izuma,
2. koliko časa je trajalo delo od pričetka do konca uresničitve izuma,
3. ali je izumitelj imel ustrezne delovne pogoje v času uresničevanja izuma,
4. ali so bila potrebna materialna sredstva za uresničitev izuma izumitelju na razpolago.

34. člen

Pri ocenjevanju uporabnosti izuma, tehnične izboljšave ali koristnega predloga je treba še posebej upoštevati:

1. ali se bo izum, tehnična izboljšava ali koristen predlog uporabljal samo v eni TOZD ali v več temeljnih organizacijah,
2. ali se bo izum, tehnična izboljšava ali koristen predlog uporabljal samo v okviru DO ali tudi v drugih DO,
3. koliko časa bo TOZD lahko koristno uporabljala odkupljeni izum, tehnično izboljšavo ali koristen predlog.

35. člen

Finančna služba OZD mora voditi natančno evidenco o izumih, tehničnih izboljšavah in koristnih predlogih ter evidenco o denarnih nadomestilih in nagradah.

DOLOČANJE NADOMESTIL IN PODELJEVANJE NAGRAD IN PRIZNANJ

36. člen

Ko pristojna komisija ugotovi koristnost izuma, predlaga po postopku, ki je določen v tem sporazumu, pristojnemu organu samoupravljanja (DS TOZD), naj obdrži višino nadomestila izumitelju, če sta se izumitelj in TOZD sporazumela za tak način določanja nadomestila.

Pri določanju nadomestila je treba upoštevati dva načina določanja nadomestila in sicer:

- a) ali je predlagatelj svoj še neprijavljen predlog izuma predložil OZD in ga je ta po končanem ugotavljanju koristnosti predložila pristojnim organom, ki odločajo o izstavitvi patentnih listin;
- b) ali je izumitelj predložil OZD v odkup že priznan izum, za katerega je postopek za priznanje sprožil oz. opravil sam in sam tudi plačal vse potrebne pristojbine za prijavo in zaščito izuma

37. člen

Začetna osnova za določitev višine nadomestila je osnova za določitev višine nadomestila iz 32. člena tega sporazuma.

Tako določeno osnovo lahko inovacijska komisija s svojim predlogom poveča oz. zniža glede na pozitivne oz. negativne okoliščine, ki vplivajo na koristnost odstopljenega izuma in to za 10—20 % pri čemer se upoštevajo določila členov 32., 33. in 34. tega sporazuma.

38. člen

Osnova za določitev višine nadomestila, povečana ali znižana za odstotke, ki jih določa prejšnji člen, tvori končno osnovo za določitev nadomestila izumitelja ali avtorja.

Za tako določene končne osnove pripada izumitelju ali avtorju letno nadomestilo po priloženi tabeli. Nadomestilo se določa za tista leta, v katerih je uporaba izuma prinesla temeljni organizaciji poslovno korist oz. za čas dokler je izum zaščiten.

Za tehnične izboljšave se izplača:

- enkratno nadomestilo, če gre za enkratni učinek pri uporabi tehnične izboljšave,
  - nadomestilo za dobo 3 let, če gre za trajno uporabo s trajnimi učinki (prihranek),
  - na podlagi dogovora, če doba tehnične rešitve izpolnjuje pogoje za prijavo patenta pa se na zahtevo TOZD oz. DO tehnične izboljšave ne prijavijo zaradi zaščite poslovne tajnosti.
- Za koristne predloge se avtorju izplača enkratni znesek denarnega nadomestila.

39. člen

Pred izplačilom nadomestila mora avtor dostaviti:

- a) za izume, overjen dvojniki o prijavi izuma. Če zvezni zavod za patente prijavitelju ne prizna patenta za prijavljeni izum, se

inovacija šteje za tehnično izboljšavo, nadomestilo za to pa se izplačuje 3 leta,

b) za tehnične izboljšave ali koristne predloge — poročilo pristojne komisije o izračunu koristi in določitvi nadomestila.

40. člen

Višino nadomestila za tehnične izboljšave in koristne predloge se določa na podlagi določil tega sporazuma, ki se nanašajo na določanje višine zneska nadomestila za izume, z naslednjimi omejitvami:

1. nadomestilo za tehnične izboljšave in koristne predloge se lahko uveljavlja v času 3 let od dneva, ko se je tehnična izboljšava ali koristen predlog pričel v TOZD koristno uporabljati

2. najnižji znesek nadomestila za uporabljeno tehnično izboljšavo je 500,— dinarjev.

41. člen

Za vsak predlog izuma, tehnične izboljšave ali koristnega predloga, ki ga inovacijska komisija predlaga za uporabo, se ob sodelovanju avtorja in strokovne službe OZD izdela ekonomski predračun glede na vložena sredstva in pričakovano korist ter izdela osnovo za izračun nadomestila.

Na željo avtorja lahko inovacijska komisija predlaga izplačilo predplačila, ki pa ne sme presegati 50 % zneska 1 letnega nadomestila izračunanega na podlagi predračuna.

Avtor se lahko s TOZD dogovori za enkratno izplačilo nadomestila vnaprej, za celotno obdobje izkoriščanja.

42. člen

V primeru smrti izumitelja ali avtorja pripadajo zakonitim dedičem vse materialne pravice do nadomestila.

43. člen

Če OZD razpiše natečaj za rešitev določenega tehničnega ali drugega problema in za uspešne rešitve, določi nagrado, vstevši tudi nagrado za odkup takšne rešitve, imajo natečajniki, katerih rešitve so bile nagrajene oz. odkupljene v smislu tega sporazuma pravico tudi do nadomestila za izum oz. tehnično izboljšavo ali koristen predlog, če je bila v roku 1 leta takšna rešitev uporabljena. Po preteku tega roka lahko avtorji razpolagajo s svojo rešitvijo, če je TOZD ni odkupila.

44. člen

Avtor izuma, tehnične izboljšave ali koristnega predloga, katerega je pristojni samoupravni organ potrdil, lahko sprejme diplomu za tehnično izboljšavo oz. za koristen predlog.

45. člen

Če v razmerju s TOZD nastopa več predlagateljev izuma s skupnim predlogom, se osnova za nadomestilo in višino nadomestila določi v celotnem znesku, ki se razdeli med predlagatelje po ključu ki ga sami sporazumno določijo.

46. člen

Če vpeljevanje novih tehničnih rešitev (izumov, tehničnih izboljšav, koristnih predlogov) terja večja dopolnilna dela, ki znatno presegajo meje delovnih obveznosti delavcev, odgovornih za organiziranje, pripravo ali vodenje delovnih postopkov, pri katerih je treba uporabiti nove tehnične rešitve, se tem delavcem za takšne rešitve priznajo enkratne premije, vendar največ do 40 % enoletnega avtorjevega nadomestila, za kolikor se zmanjša nadomestilo avtorju.

DRUGE PRAVICE IN DOLŽNOSTI PREDLAGATELJA IN TOZD

47. člen

Razen nadomestila in diplome se lahko na predlog komisije in organa upravljanja avtorjem priznajo še naslednje ugodnosti:

1. Dva do pet dni plačanega izrednega dopusta,
2. Podelitev stipendije za redni ali izredni strokovni študij, če je to v soglasju s samoupravnim sporazumom o izobraževanju delavcev,
3. Razporeditev na bolj zahtevno delovno mesto, ki odgovarja njegovi sposobnosti.

48. člen

Komisija za inovacije mora vsaki izum, tehnično izboljšavo ali koristen predlog objaviti na oglasnih deskah v 30 dneh po sprejemu sklepa komisije.

Pri tem mora navesti:

1. Priimek in ime izumitelja ali avtorja izuma, tehnične izboljšave ali koristnega predloga,
2. Ime in opis izuma, tehnične izboljšave ali koristnega predloga,
3. Izračun prihranka in višino predlagane ali izračunane odškodnine.

49. člen

Izumitelj ali avtor izuma, tehnične izboljšave ali koristnega predloga mora sodelovati pri uveljavljanju, izkoriščanju in ipopolnjevanju svojega izuma, tehnične izboljšave ali koristnega predloga in še naprej strokovno pomagati, da se zagotovi čim večja uspešnost v izkoriščanju.

Za takšno pomoč avtor ne sprejme posebnega plačila in jo opravi v rednem delovnem času, če ni kako drugače dogovorjeno.

UGOVORI IN PRITOŽBE

50. člen

Zoper sklep inovacijske komisije o zavrnitvi inovacijskega predloga ima prizadeta oseba pravico ugovora v 15 dneh po objavi na oglasnih deskah ali internem glasilu na DS TOZD na katerega se inovacija nanaša.

Ugovor se dostavi splošnemu sektorju, ki preveri, če je bil vložen pravočasno, na kar ga pošlje pristojnemu delavskemu svetu.

Če DS ugotovi, da je ugovor upravičen, lahko sklep razveljavi in naroči komisiji, da zadevo ponovno prouči in izda novi sklep.

51. člen

V kolikor se avtor ne srinja z izračunano osnovo za nadomestilo ali z odmerjenim nadomestilom, ima možnost pritožbe na DS delovne organizacije.

Če DS DO ugotovi, da so v postopku za določitev nadomestila bile kakšne nepravilnosti, sklep razveljavi in zahteva, da se postopek ocenitve ponovi, pri čemer drugostopenjski organ na višino samega nadomestila ne more vplivati.

POSEBNE IN PREHODNE DOLOČBE

52. člen

Kršitev tega sporazuma je kršitev delovnih dolžnosti, še posebej če se ugotovi:

1. neupravičeno prekoračitev rokov, ki jih določa ta sporazum,
2. prijavitev predloga pod tujim imenom,
3. strokovno nevestno in neučinkovito opravljanje rednih delovnih nalog, ki so v zvezi s prijavo in uveljavljanjem inventivnega predloga,
4. prijava rešitve problema ali predloga, ki očitno ni namenjen izboljšanju delovnega postopka,
5. podaja napačnega strokovnega mnenja z namenom prisvojitve predloga,
6. namenoma napačno računanje čistega gospodarskega dohodka zaradi povečanja nadomestila ali nagrade,
7. nevestno opravljeno preverjanje in namerna določitev nepravilne stopnje uporabnosti in dovršenosti predloga,
8. kršitev dolžnosti varovanja anonimnosti predlagatelja in poslovne skrivnosti DO,
9. prijava predloga za rešitve, ki očitno sodijo med redne delovne dolžnosti predlagatelja,
10. zanemarjanje uvedbe disciplinskega postopka, če gre za očitno kršitev določil tega sporazuma.

53. člen

Če ima kršitev določil tega sporazuma znake kaznivega dejanja, se mora predlagati disciplinski postopek in prijaviti pravosodnim organom. Če organizacija združenega dela utrpí materialno škodo zaradi kršitve določil tega sporazuma, ki jo delavec povzroči namenoma ali zaradi svoje malomarnosti, lahko TOZD oz. DSSS zoper delavca sproži postopek za povrnitev materialne škode.

54. člen

Osnutek sporazuma o inventivni dejavnosti se mora dati v javno razpravo. Javna razprava mora trajati najmanj 15 dni. Med javno razpravo sprejema pripombe splošni sektor DO in jih po 15 dneh posreduje komisiji za inovacije pri sindikatu. Komisija mora pripombe obravnavati in jih, če so umestne, predlagati, da se vključijo v predlog samoupravnega sporazuma. Ko dlavci sprejmejo sporazum na zboru, začne le-ta veljati v 8 dneh po objavi na oglasnih deskah.

55. člen

Vse spremembe tega sporazuma se opravijo na način, ki je predviden za njegovo sprejetje. Spremembe lahko zahtevajo in predlagajo komisiji:

- organi samoupravljanja,
- družbeno politične organizacije,
- direktor DO,
- direktorji TOZD,
- posamezne organizacijske enote.

Predlogi morajo biti danj pismeno in obrazloženi.

56. člen

Pri uporabi tega sporazuma, še posebej pri določilih o izumih, se uporabljajo določila Zakona o patentih in tehničnih izboljšavah, določila Statuta DO in samoupravnega sporazuma o skupnih osnovah in merilih za delitev osebnih dohodkov ter določila drugih splošnih aktov delovne organizacije.

57. člen

Za dopolnitev samoupravnih aktov in organizacijskih ukrepov v TOZD in DO, ki jih bo zahtevalo uvajanje programirane inovacijske dejavnosti in za izvajanje določil tega sporazuma, bodo skrbeli samoupravni organi, inovacijska komisija in strokovne službe skupnih služb.

RAZISKOVALNO DELO

58. člen

Raziskovalna dejavnost v OZD se financira iz združenih sredstev TOZD in sredstev ustrezne raziskovalne skupnosti, kateri je potrebno načrtovano raziskovalno delo prijaviti in od nje pridobiti potrebno sodelovanje.

Osebe, ki se ukvarjajo z znanstvenim delom za potrebe OZD, obravnavajo in obdelujejo tista tehnična tehnološka ter druga strokovna področja, ki se nanašajo na razvoj dejavnosti DO.

59. člen

O financiranju raziskovalnega dela odloča gospodarski odbor, kateremu se predloži idejna zasnova predvidene raziskovalne naloge, v kateri se prikaže namen in koristi raziskave, udeležence raziskave in nosilca naloge ter predvidena potrebna finančna sredstva.

Če odbor za gospodarstvo predlagano raziskovalno nalogo sprejme, določi okvirni rok do kdaj je potrebno raziskavo končati in zagotoviti potrebna finančna sredstva.

60. člen

Udeleženci v raziskavah so dolžni voditi evidenco o času, ki so ga porabili, pri izdelavi posamezne raziskovalne naloge, izven rednega delovnega časa, kakor tudi o drugih stroških, ki so v zvezi z nalogo nastali. Kontrolo nad stroški vodi finančna služba.

Predsednik DS